JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
54 Grand' Rue de ... Porte 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՏՍԷՐԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ... ԹԻՒ 54
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԵՏ ՉԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌՕՐԵԱՅ ՕՐԱԹԵՐԹ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ	Եռամսեայ
Պոլսոյ համար	80 Ղ.	45	25
Գաւառներու համար	80	45	25
Արտասահմանի	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆՑ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՄԱՆԱՍԹԸՐԻ ԱՆԿՈՒՄԷՆ ՎԵՐՋ

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՉԱԹԱԼՃԱՅԻ ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

(„ՆԷՕԷ ՖՐԱՅԷ ՊՐԷՍԷ„Ի ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆԷՆ ԳՐՈՒԱԾ)

ՎԻԷՆՆԱ, 18 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Վարտարի հովտին Թուրք բանակին անկումը որ Գումանովայի առջեւ դժբախտ ճակատամարտին և Յոյներուն կողմէ Սելանիկի գրաւման իբրեւ արդիւնք ժամանակի խնդիր մըն էր միայն, այսօր իրողութիւն մը դարձած է: Պելկրատէն եկած լուրի մը համեմատ Վարտարի հովտին բանակին մնացորդը անձնատուր եղաւ Մանասթըրի մէջ: Այս անձնատուութեամբ վերջ գտաւ այս պատերազմին Թուրք զօրութեանց արեւմտեան մասը:

Պատերազմին սկիզբը Մակեդոնիոյ պաշտպանութեան համար Թուրքերը ունէին երկու զօրաբանակ: Վարտարի հովտին բանակը, որուն ոյժը 85,000 էր, Սկիւպի, Գումանովայի և Շթիպի համար, և Սթրումա հովտին բանակը՝ 40,000 հոգի, միջին Սթրումայի վրայ: Բայց Գըրք Քիլիսէի անկումէն վերջ Սթրումայի բանակին մեծագոյն մասը Թրակիա կոչուեցաւ, ա՛յնպէս որ Մակեդոնիոյ պաշտպանութիւնը գլխաւորաբար յանձնուեցաւ Վարտարի հովտին բանակին: Այս բանակին պէտք առիթը կորսնցուց զարնելու Սերպ և Պուլկար գունդերը՝ որոնք լեռնցամէջ կիրճէն դուրս կուգային իրարու միանալու համար: Երբ Հոկտ. 23ին հարուած մը կշռեց Գումանովայի ճամբով Վրանիայէն յառաջացող Սերպ բանակին դէմ, արդէն իսկ ուշ մնացած էր, իրաւ է որ յաջողեցաւ սաստիկ նեղը ձգել այդ օրը իր դէմ գտնուած Սերպ ուժերը, բայց երկրորդ օրը Էկրի Բալանքայի վրայէն Բէօսթէնտիլի ճամբով յառաջացող Սերպ երկրորդ բանակին կողմնակի յարձակումին հետեւանքով Թուրքերը պարտաւորուեցան թողուլ իրենց դիրքերը. Նահանջը վերջ ի վերջոյ աւելի [illegible]

մառանգին բանակէն երկու զօրաբաժիններու յանձնուած էր Թուրքիոյ Թեսալական բանակին այդ խումբերուն հալածման գործը: Այս խումբերը Բանիքայի առջեւ Մանասթըրէն զրկուած կանոնաւոր զօրաբաժնի մը աջակցութիւնը գտան, և Բանիքայի մօտ ետ մղեցին զիրենք հալածող Հելլէն ուժերը Նոյ. 4ին: Այս կռիւէն պատճառաւ երկու Հելլէն զօրաբաժիններուն կացութիւնը ա՛յնքան տագնապալից եղաւ որ Սելանիկի վրայ քալող գահաժառանգը պարտաւորուեցաւ օգնական ուժեր ղրկել անոնց:

Մանասթըրի առջեւ կռիւները սկսան Նոյ. 16ին և այսօր վերջացան Թուրքերուն անձնատուութեամբ: Այս մեծ յաջողութիւնը ձեռք բերուեցաւ Սերպ և Հելլէն ուժերու ճարտար գործակցութեան շնորհիւ: Այսու հանդերձ ցարդ սերպիական կողմէն միայն լուր մը կայ, որ կը նկարագրէ սերպ զինուորներուն գործունէութիւնը: Բայց անկասկած է հելլենական մասնակցութիւնն ալ այս արշաւանքին յաջող ելքին վրայ, ինչպէս որ արդէն պատերազմին սկիզբէն սերպ գործողութիւնները իրապէս նպաստաւորուեցան Թուրքերուն ետեւի հաղորդակցութեանց գիծերուն վրայ Հելլէններու վճռական ընթացքին և անոնց աշխատութեան շնորհիւ: Հելլէնները Մանասթըրի դէմ երկու զօրաբաժին ղրկելով Թուրքերը պարտաւորեցին կարեւոր ուժեր պահելու Ֆլօրինա-Բանիքայի շրջակայքը: Արդէն Սելանիկի առումէն առաջ երրորդ զօրաբաժին մը Մանասթըրի վրայ ղրկած էին և իրենց գլխաւոր բանակը Սելանիկ չի մտած՝ նոր ուժեր ալ ուղղած էին դէպի Մանասթըր, այնպէս որ Մանասթըրի հարաւային կողմը պէտք է որ վերջին օրերուն գրեթէ չորս հելլէն զօրաբաժիններ հաւաքուած ըլլային: Այս կերպով Թուրքերուն համար անկարելի կ'ըլլար դէպի հարաւ նահանջել, շատ հաւանական է որ դէպի արեւմուտք իրենց նահանջի գիծն ալ կտրուած էր: Հիւսիսէն և արեւելքէն 70,000 Սերպ յարձակեցան, հարաւէն 30-40000 հելլէններ զանոնք նեղը դրին, հետեւաբար Թուրքերը կռուելու համար ամենէն աննպաստ պայմաններու մէջ գտնուեցան: Սելանիկի վրայ հելլենական յարձակողականը իրենց հաղորդակցութեան գլխաւոր ճամբան. չերցան այսպէս ամբողջացնել իրենց կորած էր պարէնի և ռազմամթերքի պաշարը և. Մնացած էին այնչափով միայն ի՛նչ որ յաջողած էին փրկել Գումանովայի ճակատամարտէն: Նպարի և ռազմամթերքի իրենց պարէնը նախապէս խիստ առատ էր, բայց Գումանովայի մէջ և Սկիւպի ճեպընթաց նահանջին ատեն իրենց մթերքներուն ամենամեծ մասը սպառած էին: Մասնաւորապէս մեծագոյն նեղութիւն կը քաշէին թնդանօթի ռազմական նիւթերուն պակասութենէն: Այսօր տակաւին չենք կրնար գիտնալ թէ ի՛նչ պատճառներով Թուրքերը թողուցին որ իրենք Մանասթըրի մէջ պաշարուին, փոխանակ ճիշդ ժամանակին դէպի արեւմուտք ետ զարնելու: Թերեւս պատերազմին սկիզբէն ի վեր Վարտարի հովտին բանակին վիճակած դժբախտութիւնը հոս ալ իր դերը ունի, թերեւս զօրքերը ձանձրացած էին իրենց համար յաջողութենէ յոյսէ զուրկ կռիւէ մը: Օգնութեան ամէն աղբիւրներէ կտրուած, ռազմամթերքի և պարէնի պակասութենէն նեղուած, հրետանիի մասին տկար, մինչեւ հիմակուան պարտութիւններէն բարոյալքուած, և ո և է յաջողութեան յոյսէ մերկ կողոպուտ, երկու օրուան դիւցազնական ընդդիմութենէ մը վերջ զէնքերնին թողուցին: Եւ այս կերպով իր վախճանին հասաւ Թուրքերուն համար նուազ համբաւեալ մակեդոնական պատերազմը: Պատերազմի թատրաբեմին այս մասին վրայ Թրքական դիմադրութիւնը խորտակուեցաւ:

Այսօր մեզի կը հասնին միանուագ Թրքական տեղեկութիւններ Չաթալճայի գիծերուն առջեւ Թուրք զէնքերուն յաջողութեան մասին, ինչպէս Թուրք բանակին վերին հրամանատար Նազըմ փաշա Մեծ Եպարքոսութեան կը տեղեկագրէ, Թուրքերը յաջողեցան ետ մղել կեդրոնին և հիւսիսային թեւին դէմ ուղղուած յարձակում մը և քշել թշնամին իր հիւսիսի ծայրի դիրքերէն դուրս: Իսկ ընդհանրապէս պուլկարական կողմէն կը հասկցուի թէ այդ կռիւները նախապահնորդ գունդերու նախակռիւներ էին միայն, հետեւաբար մեծագոյն նշանակութիւն մը չունին, Պուլկար գլխաւոր ոյժերը տակաւին յարձակումի ձեռնարկած չեն:

Եթէ նոյն իսկ, Պուլկարներուն բամբին նման խնդիրը միմիայն յաջողապէս վարուած նախնական կռիւներու վրայ է, Թրքական յաջողութիւններուն պէտք է վերագրել գոնէ բարոյական մեծ նշանակութիւն մը, և եթէ նոյն իսկ մասնաւոր դիտում մը ըլլայ Թրքական դատին համար նպաստաւոր մանակի դէպքերը իբրեւ մեծ յաջողութիւն մը դրոշմել, առուլ իսկ հիմա թերեւս կարելի ըլլայ հանել զօրքերուն ոգին կազդուրելու և կռիւն իրենց վստահութիւնը զօրացնելու ամենակարեւոր նպատակին: . . . .

. . . . այս սխալ՝ ա՛յնպիսի ընդարձակութիւն մը առած է . . . . . .
. . . . երկար ժամանակի [illegible] համար կատեղնել: . . . .
: Թոլէրային ծաւալը անունդ կը գտնէ վերջին օրերուն անձրեւներէն, Թուրք դիրքերուն առջեւ գտնուած ճահճային գետիններէն, և խմելու լաւ ջուրի պակասութենէն: Առողջապահական կանխազգոյշ միջոցներ անբաւական են ա՛յդքան ընդարձակ ճակատի մը համար: Թոլէրան ո և է բանակի մը համար ամենէն վտանգաւոր թշնամին է, որովհետեւ ամենամեծ զոհեր կը պահանջէ: Իբրեւ զինուորի թշնամի այդ ախտը քանիցս հնձած է բանակներ: 1829ին Թուրքիոյ մէջ, 1854էն մինչեւ 1856 Ղրիմի մէջ, ուր 77 առ հազար ինկան Անգլիացիներէն, 73 առ հազար Ֆրանսացիներէն: Ամերիկեան քաղաքական պատերազմին ատեն (Հարաւայնոց և Հիւսիսայնոց կռիւը) հիւսիսային բանակներուն մէջ ինկան 58.5 առ հազար: Իբրեւ բանակի հիւանդութիւն քոլերային համաճարակը իր վերջնիթեր մուտքը գտաւ 1866ին Պոհեմիոյ մէջ, և 1865ի տակաւին չմարած ախտը ետ դարձաւ իր բովանդակ սաստկութեամբ: Առաջին դէպքերը տեղի ունեցան Պոհեմիոյ և Մորավիոյ մէջ, Պրուսիական բանակը Պոհեմիոյ մէջ կորսնցուց 5219 զինուոր զանազան հիւանդութիւններէ, որոնցմէ քոլէրան միայն զոհ տարաւ 4529 հոգի, այսինքն ամբողջ հիւանդներուն հարիւրին 87, կամ ամբողջ բանակին հազարին 16ը. կռիւներու մէջ հազարին 9.1ը միայն ինկած էր. վիրաւորուածներէն մեռան հազարին 5,2 ընդ ամէնը հազարին 14.3:

ԷՏԻՐՆԷԻ ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

ԹՈՒՐՔԵՐՈՒՆ ՔԱՋԱՐԻ ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՍԹԱՐԱ ԶԱԿՈՐԱ, 18 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Մուսթաֆա փաշայէն մինչեւ Սթարա Զակորա ողիսականս բաւական հետաքըրքրական է: Սիւրելի Մուսթաֆա փաշայի մէջ դարձեալ լարեցի վրանս: Ամէն բան գաղտնի կը պահեն: Տարօրինակ մարդիկ են սա՛ Պուլկարները, բնաւ չեն հրաժարիր իրենց մտայրութենէն: Նոյն իսկ մեծ յաղթութիւն մը տարած ատեննին, իրենց սկզբունքէն չեն հեռանար: Ո՛վ որ այդ սկզբունքին դէմ շարժի, անոր հետ խստութեամբ միայն կը վարուին: Իրենց սահմանէն դուրս ելլող թղթակիցները պարզապէս կը ճամբեն: կը խոստովանիմ թէ մինչեւ հիմայ ես այն պատճառաւ միայն չճամբուեցայ, որովհետեւ «Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ»ի անունը կը կրեմ: Մինչեւ հիմա երեսուն թղթակիցներ Սթարա Զակօրա ճամբուեցան: Մնացեալներուն արտօնեցին գոնէ ձիով հետեւիլ հեռուէն հեռու շարժումներուն, ան ալ քանի մը գրաքննիչներու առաջնորդութեամբ:

Ճամբան կ'երկարի Մարիցայի աջ եզերքէն ճահիճներու, մօրուտներու և փոքր վտակներու մէջէն. երկաթուղիին հետեւելով: Կը տեսնենք Զէրմէն գիւղը, որուն առջեւ ատենօք, հինգ հարիւր տարի առաջ, Թուրքերը փճացուցին Պուլկարեւսերպ միացեալ բանակը: Յետոյ կը տեսնենք Գատը քէօյը, ուր փոխադրուած է գօրավար Քիրքէվի սպայակոյտը: Գատըքէօյ—Պիւլտիւրքէօյի բարձունքին վրայ Հոկտ. 20ին տեղի ունեցաւ առաջին կռիւը: Երկու Թուրք վաշտեր ետ քաշուեցան: Հոս պէտք է ըսեմ թէ թղթակիցները յաճախ իրարու հակասական անուններ կուտան գիւղերուն և վայրերուն. պատճառը այն է որ Թուրքերը Պուլկարներէն տարբեր կ'անուանեն գիւղերն ու քաղաքները: Հոկտ. 21 և 22ին Թուրքերը եօթը ութը վաշտերով յարձակեցան, բայց կրկին ետ մղուեցան: Այս նախնական կռիւներուն մէջ իսկ յայտնի եղաւ Պուլկար հետեւակներու թիւին գերազանցութիւնը Թուրքերուն վրայ: Թուրք հետեւակները կռուելու մասին անթերի գտնուեցան, այլ անոնց զանազան տարրերէ բաղկացուած ըլլալը ատրճան մը վնասեց պատերազմական գործին միութեան: Յայտնի է թէ Պուլկարները միշտ միատարր են, և կրթութեան տեսակէտով ալ բարձր, այսինքն նորահնար միքենաներու և ուրիշ պատերազմական գործիքներու գործածութեան մէջ Պուլկար զինուորը, դպրոցի երես աւելի շատ տեսած ըլլալով, աւելի շուտ և աւելի շատ կը հասնի իր պետերուն միտքը: Եթէ ո՛չ Թուրք զինուորը՝ իբրեւ առանձին քաջութիւն՝ երբէք արհամարհելի տարր մը չէ:

Ասկէց զատ Թուրք սպաները մեծ մասամբ անծանօթ են իրենց զինուորներուն: Այս մասին ալ Պուլկար զինուորները առաւելութիւն ունին: Պուլկարիա փոքրիկ երկիր մըն է, Թուրքիա ահագին կայսրութիւն մը: Բնական է թէ Պուլկար զինուորն ու սպան աւելի մօտ կ'ըլլան իրարու քան Թուրքիոյ մէջ, ուր այլազան տարրերէ կազմուած և այլազան վայրերէ եկած սպայ և զինուոր ալ աւելի ժամանակի կը կարօտին զիրար ճանչնալու և զիրար սիրելու, և, ինչ որ գլխաւորն է, հրաման տալու և գործադրելու: Միւս կողմէ սա ալ գիտնալ պէտք է թէ Թուրքերը իրաւունք ունին երբ կ'ըսեն թէ Պուլկարները երեսուն տարիէ ի վեր կը պատրաստուէին այս պատերազմին: Ճիշդ այս նախապատրաստութեան շնորհիւ է որ Պուլկար զինուորը այսօր աւելի ճարպիկութեամբ, աւելի վարժութեամբ կը բռնէ իր զէնքը: Թուրք վարժ զինուորը հիանալի է, բայց որովհետեւ Պուլկարին վիժասութիւնը չէր սնուցաներ, ճիշդ անոր ձեւով պատրաստուած չէր: Համիտական շրջանի հրազէնները այժմեան մաուզերեան զէնքերուն չեն նմանիր: Ասկէց կրնանք հասկնալ թէ ինչո՞ւ համար Պուլկարները սկիզբէն քիչ կորուստ տուին, հակառակ թշնամիին հետ մինչեւ 400—500 մեթր հեռուէն կռուելնուն:

Գատը Քէօյի և Պիւլտիւր Քէօյի բարձրադիր բլուրները, ինչպէս կարելի է քարտէսին մէջ տեսնել, ցից զառիվեր են: Թուրքերը հոս շատ ընտիր դիրք մը ունէին, որուն աջ թեւը երկաթուղիին հողապատնէշին կը կաթնէր, և ճշտաչափ կրակով մը պիտի կրնային Գարադաճէն յառաջացող Պուլկարներուն դէմ անտեղիտալի դիմադրութիւն մը ընել:

Էտիրնէ տակաւին կը դիմադրէ: Երբեք նշան մը չկայ որ այս օրերս պիտի իյնայ: Ո՛րքան որ մենք հոս դիրքերը կրցանք տեսնել, Պուլկարները տակաւին քաղաքին մօտեցած չեն: Հոսկէ հոնկէ հաւաքուած լուրերէն թերեւս մինչեւ հիմա հետեւցուցած ըլլաք թէ Էտիրնէ անձնատուր ըլլալու վրայ է: Իբրեւ գրաւուած ցոյց տրուած վայրերը բուն բերդերը չեն բնաւ, անոնք մեծ մասամբ գիւղերու անուններ են, և իրօք ալ գիւղեր են, պատահաբար Թուրքերուն կողմէ ամրացուցուած, զոր օրինակ Եուրուշ և Մարաշ, որոնցմէ վերջինը Հոկտ 22էն մինչեւ 31 կռիւներէն վերջ միայն Պուլկարներուն ձեռքը անցաւ: Բուն ամրութեանց գիծին, ի բաց առեալ քանի մը աննշան արտաքին պատուարները, տակաւին բոլորովին հաստատուն է և ձեռք դպցուած չէ անոնց:

Քաղաքին հիւսիսային արեւմտեան կողմը բարձր կողերուն վրայ բերդերու մեծ շղթան սպառնալից կանգուն է, և մարդուն սոսկում կուգայ մօտենալ անոր, որովհետեւ ապահովաբար Թուրքերը պիտի փութան,.. Ռնմակներով ողջունել մեզ:

Պուլկարական դիրքերէն մեծ բան մը չենք տեսներ: Մեզի ընկերացող Պուլկար սպան անանձ միջոցներու կը դիմէ որ կարելի եղածին չափ աչք չդարձնենք իրենց դիրքերուն կողմը: Ահա ի՛նչ որ կրցանք նշմարել մեր դիտակներուն միջոցաւ: Ճիշդ մեր առջեւը, Եուրուշ-Գօյունլու բարձունքին վրայ, կը տեսնենք ծածկուած դաշտային մարտկոց մը: Մարիցայի միւս կողմը, Գարամլըու-Աքփունարի կոնակը կը տեսնենք երկու երեք պաշարման թնդանօթի մարտկոցներ: Մուսթաֆա Փաշայէն երկարող խճուղիին վրայ կը տեսնենք Սերպ զօրաբաժինին առաջին գունդը, որ յառաջ կը խաղայ, Անցեալ շաբթուան ընթացքին էր որ Սերպ զօրքերը Էտիրնէի առջեւ հասան:

Պուլկար զինուորները շատ քիչ թուով կ'երեւնան: Խումբ խումբ են միայն, որոնք կը զբաղին փոքր պատնէշներ շինելու. պուլկարական մարտկոցները ծածկելու համար հեռադիտակներու տեսութենէն: Այս նախահոգ զգուշութեանց շնորհիւ է որ պուլկար հետեւակին գոյութիւնը թշնամին ա՛յն ատեն միայն կը հասկնայ, երբ ան սկսի իր մահացու կրակները տեղալ, և շարքերը անօսրացնել:

Բայց հակառակ զանազան ծախողուածներու, հակառակ անոր որ Հոկտ. 31ի կռուին մէջ մանաւանդ շատ մը կորուստներ տուին Թուրքերը, խնդիրը ա՛յն է թէ Էտիրնէ տակաւին կը դիմանայ: Միւս կողմէ գիտել պէտք է որ Պուլկարները համոզուած են թէ կրնան քաղաքը առնել ընդհանուր անեղ յարձակումով մը, սակայն ի՛նչ զոհերով, ի՛նչ արիւնի գիներով... ուստի կը զգուշանան իրենց բոլոր ուժերը ի հանդէս բերելէ: Էտիրնէի գործը Պուլկարներէն կը նկատուի աւելի իբրեւ զինուորական հաշուի խնդիր մը, քանի որ Պուլկար բանակը Չաթալճայի առջեւ կը գտնուի, և դիւանագիտական բանակցութիւնները կրնան թերեւս Պուլկարներու խընայել նոր զոհողութիւններ Էտիրնէի շուրջ:

Այս պահուս Էտիրնէն կը տեսնենք լուսափայլ փարուած արեւուն տակ, կը տեսնենք իր մինարէները, իր տուները, իր պարտէզները: Ամենուրեք խաղաղութիւն այնմանային դաշտանկարին շուրջ — խաղաղութիւն,— բայց ո՛չ մտքի անդորրութիւն և հանգստաւէտութիւն: Եթէ ո՛չ թնդանօթները կը գոռան վար, կը գոռան վեր — բայց գոնէ այս օր, որ այս տողերը կը գրեմ, թնդանօթները ամէնքն ալ բերաննին գոցած են: Խեղճ թղթակիցներս բան մը չենք տեսներ ո՛չ պաշարողներէն և ոչ պաշարեալներէն:

ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐՆ ՈՒ ՅՈՅՆԵՐԸ ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՄԷՋ

ՆՈՐ ՉԳՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«Թայմզ»ի կը հեռագրեն Սելանիկէն թէ Պուլկար և Յոյն զինուորներու միջեւ յարաբերութիւնները բարեկամական ըլլալէ շատ հեռի են: Ասկէց առաջ եղածներն հաղորդեցինք արդէն: Ահա քանի մը նոր մանրամասնութիւններ.

— Նոյ. 7ին Հելլէնք սկսան իրենց յառաջխաղացումը Սելանիկի վրայ: Երկրորդ օրը կէս օրէն վերջ ժամը հինգին երկու Յոյն սպայ և տասը հոգի Սելանիկ մտան, իսկ բուն զինուորներուն մեծ մասը Նէյ. 9ին կէս օրէն երկու ժամ առաջ միայն ներս մտաւ: Պուլկարները Նոյ. 8ին իրիկուան ժամը 8էն սկսեալ մինչեւ Նոյ. 9 կէս օրէ վերջ ժամը 2 Թուրքերուն հետ կռուած էին Այվալըէն մինչեւ Սելանիկի մուտքը: Բայց երբ բանագնաց մը զրկեցին քաղաքին անձնատուութիւնը պահանջելու համար, տեսնուեցաւ որ հելլէնները արդէն քաղաքին տիրած էին և չէին ուզեր մինչեւ իսկ Պուլկարները քաղաքէն ներս առնել, ա՛յնպէս որ Պուլկար գահաժառանգ իշխանը և իր եղբայրը պարտաւորուեցան Այվալըի կամուրջին տակ քնանալ: Ասոր վրայ Պուլկարները Հելլէններուն վերջնագիր մը զրկեցին, սպառնալով որ բռնի ոյժով ներս պիտի մտնեն: Հելլէններ տեղի տուին, և 24 ժամ վերջ Պուլկարները սերպ զօրագունդի մը հետ Յունաստանի թագաւորին ետեւէն Սելանիկ մտան: Ուղիղ չէ հելլէնական այն լուրը թէ Թուրքերը արդէն Նոյմ. 8ին անձնատուր եղած էին: Անձնատուութիւնը Նոյմ. 9ի առտուն միայն ստորագրուեցաւ,

Սելանիկի մէջ ալ նոր գժտութիւններ տեղի ունեցան: Պուլկարները իրենց զօրքերուն դադարի համար գրաւած էին Սօֆիա մզկիթը, և երկու անգամ պարտաւորուեցան դուրս քշել Հելլէնները, որոնք անպատճառ մզկիթը գրաւել կ'ուզէին: Պուլկարները յայտարարեցին թէ դիւանագէտներուն կ'իյնայ այս մզկիթին ապագայ ճակատագիրը որոշելու խնդիրը:

Ուրիշ պուլկարական վերջնագիր մը պատճառ տուաւ սա՛ իրողութեան թէ հելլէնները զինուորներով բռնել տուին Սերէզ տանող երկաթուղիին ճամբան, մինչդեռ Սէրէզը գրաւողները Պուլկարներն էին: Այդ կռիւն ալ վերջացաւ, ա՛յն կարգադրութեամբ որ վերջի վերջոյ պուլկար զօրագունդը Բիրթուշ քշուեցաւ: Յունաստանի Նիքոլա իշխանը Սելանիկի հրամանատար անուանուեցաւ, սակայն Պուլկարները իրենց զօրավարին հեղինակութիւնը միայն կը ճանչնան:

ՆՈՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՍԵԼԱՆԻԿԻ ԱՆՁՆԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

ՍԵԼԱՆԻԿ, 16 Նոյեմբեր «Մաթէն»ի թղթակցէն.— Սելանիկի առումը ծանր ու ցաւագին տպաւորութիւն մը ձգեց վրաս: Յաղթականներու ուրախութեան հետ պարտուածներու մայլ յուսահատութիւնը անհանգստութիւն պատճառեց ինծի: Սելանիկ աննկարագրելի խանդավառութեամբ ընդունած է Հելլէնները: Տուները դրօշազարդուած էին և բնակիչները իրար կ'ողջագուրէին փողոցներուն մէջ, կրկնելով. «Քրիստոս յարութիւն առած է: Կեցցէ՛ մեր սիրեցեալ գահաժառանգը», ոմանք կը պատէին սոմ. հպատակութեան նշանը եղող ֆէսը: Կիները ծաղիկներ և շաքարահատեր կը նետէին զինուորներուն անցած ատեն: Կառուըներուն մէջ բանախօսներ եռանդագին ճառեր կ'արտասանէին և դըրդալից «զիթօ»ներով կ'ողջունուէին: Ամէն կողմէ հրացանաձգութեան ձայներ կը լսուէին, իբր ուրախութեան նշան: Յաջորդ օրը, խանդավառ ցոյցերը կրկնապատկուեցան, երբ Նօրկիոս թագաւորը օթօմօպիլով մը կը հետեւէր հելլէն բանակին, քաղաք հասաւ: Նոյնպէս թագաւորին օթօմօպիլը, վտանգաւոր ճամբորդութիւն մը ըրած էր Օլիմբի լեռներուն և տղմոտ ճամբաներուն մէջէն: Քիչ յետոյ նուազածութեամբ քաղաք կը մտնէր պուլկարական բանակը, որ Սթրումայի հովտին մէջ գործած էր: Պուլկար զինուորները դժնդակ կռիւ մը մղած ըլլալով հանդերձ, շատ լաւ կը քալէին և իրենց «կեցցէ»ները կը խառնէին ամբոխին «կեցցէ»ներուն հետ: Անոնց միջեւ կը նշմարուէր ռուս բոժ մը, ձիու վրայ հեծած, Թուրք կողին: Անիկա զօրագունդին կը հետեւէր իբր կրօնաւոր: Մէկ խօսքով Սելանիկի Թուրք բնակչութիւնը, որ բաղդատաբար քիչ է, զուարթ ողեւորութեամբ լեցուած էր և նուաճուած քաղաքէ մը աւելի անձնատուր եղող քաղաքի մը երեւոյթը ունէր: Այդ միջոցին փողոցներուն մէջ կը պտտէին Թուրք բնուորներու խումբեր: Ամենէն անհամբերները, իրենց պարտութեան համազգեստները մէկդի նետելով հնավաճառներէն կը գնէին քաղաքային զգեստներ:

Թօմ. բանակի սպայակոյտի անդամներէն մէկը սա յայտարարութիւնը ըրաւ յաղթական զինուորներու տողանցումին ատեն. «Մերիններու պարտութեան պատճառները ի՛նչ են: Կ'ուզէ՞ք հասկնալ: Մեր զօրագունդերու կազմութիւնը գէշ էր: Ութը հարիւր հոգիէ բաղկացած վաշտին մէջ հարիւր յիսուն զինուորներ կային գործօն և մարզուած բանակէն, մնացեալները երկրորդ կարգի ըէտիֆներէ ու կամաւորներէ կը բաղկանար այսինքն իրենց զինուորական մարզանքը չէին աւարտած: Այդ տարրերն են որ խոյս տուած են խորտնկէցներուն կրակին և հելլէն հրետանիին հիանալի թնդանօթաձգութեան առջեւ: Մեր զինուորներուն վրայ պահակներ կը դնէինք, որպէս զի արգիլեն անոնց փախուստը: Յետոյ մատակարարական ճիւղերը այնքան գէշ կազմակերպուած էին, մենք, սպայակոյտի սպաներս ո՛չ միայն զինուորական շարժումներով կը զբաղինք, այլ և անօթի մնացող զինուորներուն հոգ կը տանէինք: Եւ ատրկա հակառակ դիզուած ահագին մթերքներուն, որոնք մեր ձեռքը չէին հասներ: Աւելցուցէք ասոր նաև մեր զինուորներուն և թնդանօթներուն թշնամիէն պակաս ըլլալը և ասկէց աւելին լեռնային թնդանօթներ չունէինք, Յոյները շատ լաւ զինուած էին անոնցմով և կիրճերու մէջ մեզի կը սրմբակոծէին որոնց մենք չէինք կրնար դիմադրել: Եւ յետոյ ամօթ կ'զգամ ձեզի խոստովանելու այն թէ, մինչդեռ Յոյն սպաները կը յառաջանային, յամառօրէն կը քալէին կրակին դէմ, մերիններէն շատերը առաջին առիթին կը փախչէին»:

Այդպիսի պայմաններու մէջ յայտնի է թէ Թուրք բանակին կացութիւնը յուսահատական էր: Եւ սակայն Սելանիկի անձնատուութեան նախորդ օրն իսկ կրցեր էր տեսնել իր Տաշմալըի բանակատեղւոյն կեդրոնին մէջ, 75 տարեկան ծերունի Հասան Թահսին զօրավարը նուրբ և ազնուական դիմագծերով որ առնական կորովէ չզրկուած մը բաւ. ինծի. «Ես պիտի չյանձնուիմ, ես կ'ուզեմ մինչեւ վերջին վայրկեանս կռուիլ»: Յաջորդ օրը, անձնատուր կ'ըլլար ան: Ի՛նչ անցեր դարձեր էր: Սելանիկ կառավարչութեան մարդիկը դիմումներ կատարած էին զօրավարին մօտ, անկէ խնդրելով որ խուսափէր Սելանիկի քաղաքին մէջ նոյնիսկ կռիւ մը առաջ բերելէ. անոր առարկած էին թէ անօգուտ էր հազարաւորներու կեանքերը վրայ տալը այնպիսի պատերազմի մը մէջ որուն արդիւնքը նախատեսելը շատ դիւրին էր: Այս թախանձանքներուն վրայ աւելցուած էին բարեացակամ թելադրութիւններ եւրոպական հիւպատոսներուն որոնք տեսակցութիւն մը ունեցած էին գահաժառանգին

հետ և անոր բերնէն իմացեր էին պուլկար բանակին անմիջական ժամանումը հոն։ Ասոնք են այն պատճառները որոնք ստիպեցին Հասան Թահսին փաշան քաղաքը յանձնելու։ Արդէն դուք գիտէք Կոնսթանթին իշխանին ազնուանոգիութիւնը։ Թուրք սպաները կը պահեն իրենց սուրերը, զինուորները զինաթափ եղած են իրենց Թուրք սպաներուն կողմէ և պատերազմական գերի չեն նկատուիր։ Թշնամութիւններէն վերջ զէնքերն իսկ պիտի վերադարձուին իրենց։ —Վերջացնելէ առաջ պիտի ըսեմ նաև թէ Սելանիկի գրաւումէն յետոյ երկու Թուրք օդանաւեր, զոր ֆրանսացի Լըֆօռ օդանաւորդը կը ղեկավարէր, անչարժութեան դատապարտուեցան։ Այս գործիքները քանի մը անգամներ պատերազմի ճակատին վրայէն թռչեցան բայց զինուորութիւն կատարող սպաները այնքան անփորձ էին որ անոնք ո և է ծառայութիւն չմատուցին։ Եւ բարոյականն է որ Թրքական պարտութեան պատճառ պէտք է ընդունիլ, անոնք բազմաթիւ պատերազմական զէնքեր և պատրաստութիւններ ունէին արդիական ձևով. անոնք անկարող եղան զանոնք չահագործելու։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

ՅԱՂԹՈՒԹԵԱՆ ՏՐՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պէտք չէ կարծել թէ նոյն իսկ յաղթական ժողովուրդին համար պատերազմը իրեն յարակից տրտմութիւնները և սարսափները չունի։ Պուլկար բանակը արդարև ահագին կորուստներ կրեց, ժողովուրդը այս ամէնը չգիտեր, և ստոյկեան քաջութեամբ մը կ'ընդունի պաշտօնական կողմէ պարտաւորիչ եղած գաղտնիքը։

«Կազէթ տը Լօզան»ի թղթակիցը կը հաստատէ.—Պուլկար գրաքննութեան խստութիւնը խմբագիրները և օտարները վիրաւորելու համար եղած չէ, այլ ամբողջ Պուլկարիոյ բիրկ ժողովուրդին վրայ կը տարածուի։ Զինուորներուն արգիլուած է նամակ գրել իրենց ընտանիքին թէ ո՛ւր կը գտնուին և թէ ի՛նչ կ'ընեն։ Վիրաւորներուն վրայէն կը վերցնեն իրենց զօրագունդին թիւը, և երդում ըրած են իրենց պահակ գտնուած տեղին վրայ ո և է մտերմ տեղեկութիւն չտալ։ Պատերազմական նախարարին եղբայրը զաւակ մը ունի տեղակալ 18րդ զօրագունդին մէջ։ Իր եղբօրը աղաչեց որ ըսէ իրեն թէ իր զաւկին զօրագունդը մասնակցա՞ծ էր Լիւլէ Պուրկազի ճակատամարտին, բայց պատերազմական նախարարը անողոք գտնուեցաւ և երբեք բան մը չուզեց յայտնել։ Չորս օր առաջ երկու սերպ զօրաբաժիններ (10րդ և 12րդ) Էտիրնէի առջև են, բայց այս մասին իրենց երկրին մէջ ոչ ոք բան մը չի գիտեր։ Դընգալպեա Լուա և ես էինք որ լուրը ծանուցինք օտար սպաներուն։ Վիրաւորներուն ոչ մէկ ցանկը չէ երևցած տակաւին և ոչ ոք գիտէ թէ մինչև այսօր պուլկարական կորուստները ներկայացնող 25,000 մեռեալներուն մէջ, արդեօք կա՞յ ամուսին մը կամ զաւակ մը, որուն կորուստը լան իրենները։ Այս վիճակը Եւրոպայի ո և է մէկ երկրին համար սրտնեղիչ պիտի ըլլար և զայն յեղափոխութեան պիտի առաջնորդէր, բայց հոս հակառակ այն սրտնեղութեան որ կը կարդացուի բոլորին երեսներուն վրայ, ամէն մարդ հանդարտ է և ներկայ ու գալիք կորուստներուն մասին իրապէս ողբերգական հաշիւներ կը կատարէ, թշնամութիւններու սկիզբը, վերին հրամանատարը կ'երևէր թէ ամբողջ բանակին մէջ մէկ քառորդի համեմատութեամբ կորուստ կը հաշուէր այսինքն մօտ 70,000 հոգի։ Մարդ չհամարձակիր անոր վրայ մտածել և սակայն մեծ քայլեր առնելով կրնանք հանիլ այդ թիւին, 10,000 հոգի Բըրք-Բիլիսէի մէջ, 15,000 (պուլկար պաշտօնական գործակալութեան համեմատ) Լիւլէ Պուրկազի մէջ, եթէ 20,000 չէ աւելի. 5,000 Էտիրնէի առջև։ Ահաւասիկ մօտաւոր ցուցակը մինչև այսօր, բայց Էտիրնէ կը դիմադրէ միշտ և կատաղի կերպով կը կռուին, Չաթալճայի առջև։

⁂ «Թայմզ»ի Ֆիլիպէի թղթակիցը ոչ նուազ հետաքրքիր տեղեկութիւններ կը հաղորդէ այն սարսափելի լռութեան մասին որ կը ծածկէ այնքան մահեր ու տառապանքներ։ Ուրիշ երկիրներէ եկող հանդիսատեսի մը համար արտասովոր կը թուի այն թէ մարդիկ իրապէս բան մը գիտնալ չեն ուզեր։ Անոնք թաղած են ամէն տեսակ ընտանեկան և անհատական մտահոգութիւնները, միմիայն կը հետաքրքրուին ազգային մեծ հարցով։ Ո և է տեղեկութիւն չէ հրապարակուած կորուստներու մասին, մահերու և վիրաւորներու ո և է ցուցակ չկայ։ Ասկէց զատ Պուլկարիոյ տեսքը ինքնին տպաւորիչ է։ Երբ մարդ Պուլկարիայի մէջ կը ճամբորդէ կը տեսնէ որ ազգը իրապէս ամբողջովին զինուած է. այս իրողութիւնը մասնաւորապէս աչքի կը զարնէ անոր համար որ մարդկային կեանքի կատարելապէս արտայայտութիւն չերևիր, բացառապէս այն հետքերէն զոր չարժման մէջ եղող բանակները թողած են իրենց ետևը։ Դաշտերը ամայի են, գիւղերը նոյնպէս, քաղաքները նոյնպէս գրեթէ ամայացած։ Վաճառատուներէն կէսէն աւելին գոցուած են։ Պանդոկներու և ճաշարաններու մէջ միայն չատ քիչեր մնացած են — և բոլոր աչկերտները օտարական են — և յաճախ ուտելիքները քիչ են։

ՍՊԱՍՈՒՄԻ ՎԱՅՐԿԵԱՆՆԵՐԸ

ԲՈԼՈՐ ԱՉՔԵՐԸ ԴԷՊԻ ՉԱԹԱԼՃԱ

ՕՍՄ. ԴԻՐՔԵՐԸ ԽԻՍՏ ԳՈՀԱՑՈՒՑԻՉ

Ինչպէս պաշտօնական հեռագիրներուն և տեղեկատուութեանց մէջ պիտի տեսնուի, առանց մեծ կարևորութեան կռիւներ տեղի կ'ունենան Չաթալճայի

չրջանակին մէջ։ Կացութիւնը նպաստաւոր կը մնայ Օսմանեան բանակին։ Բանակը միշտ պաշտպանողականի վրայ է։ Բայց ամէն ինչ կարծել կուտայ թէ, կ'ըսէ «Սթամպուլ», Չաթալճայի մէջ համախմբուած օսմ. զօրքերը ի մօտոյ յարձակողականի պիտի սկսին։ Տակաւին որոշ տեղեկութիւն մը չէ առնուած թէ, Դաշնակից Պետութեանց մայրաքաղաքներուն մէջ ի՛նչ ազդեցութիւն ըրած է Բ. Դրան մերժումը ա՛յն առաջարկութիւններուն, որոնք իրեն եղան զինադադարի մը կնքումին համար։ Քաղաքական չրջանակներուն մէջ [illegible] յոյս կը յայտնուի թէ դաշնակից պետութիւնները բարեփոխումներ պիտի մտցնեն իրենց պահանջումներուն մէջ, որպէսզի համաձայնութեան գետին մը պատրաստուի զինադադար մը կնքելու և հաշտութեան բանակցութիւնները վարելու համար։

Պուլկար Հեռագրական Գործակալութիւնը կը ծանուցանէր երէկ թէ Պուլկարիա արդէն իր պատուիրակները նշանակած է զինադադարի կնքումին համար։ Այս պաշտօնական տեղեկութիւնը առայժմ թոյլ կուտայ կարծել թէ դաշնակից պետութիւնները արամադիր են քանի մը փոփոխութիւններ մտցնել զինադադարի իրենց վերջին առաջարկութեանց մէջ։

Պուլկարիոյ կողմէ պատուիրակ նշանակուած են Սօպրանիէի Նախագահ Մ. Տանէվ, որ իբր նրբամիտ պետական մարդ ծանօթ է արդէն, և որ դեռ վերջերս ա՛յնքան մեծ դեր կատարեց Բեչթայի մէջ Աւստրիոյ և Սերպիոյ դժուարութիւնները հարթելու համար, Պուլկար բանակին ընդհանուր հրամանատար Սաւով և Սպայակոյտին նախագահ զօրավար Ֆիչէվ- որոնց մասին ա՛յնքան երկարօրէն գրուեցաւ վերջերս։ Ասոնք երէկ կամ այսօր պիտի մեկնէին Չաթալճա, բերան առ բերան խօսելու համար Օսմանեան պատուիրակներուն հետ։ Պուլկար պատուիրակներուն քարտուղար նշանակուած է Մ. Չաբրաչիքով։

ՊՈՒԼԿԱՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՄԵԹՈՏԸ

(Հետևեալը գրուած է Աքփոնարէն որ կը գտնուի Էտիրնէի յառաջացած ամրոցներուն հիւսիսային արևմտեան կողմը)։

Հովիտներուն մէջէն, բլուրներուն երկայնքը, սա՛ անվերջանալի անձաւ և անդալար բլուրներուն, որոնց վրայ ակօսներ փորած են սայլերուն անիւները, և թանձր կաւին մէջ նեղ ուղիներ բացած, կառքերն ու զօրագունդերը կը ճամբորդեն, դէպի ճակատամարտ կ'երթան։ Կիսաբաժին մը տեսայ, որ ահա՛ քիչ մը հանգիստ կ'առնէ 40 քիլօմէթր ճամբայ կտրելէ վերջ, աներևակայելի կնացքներ ընելով, թաղուելով արտերու հողին մէջ։ Տեսայ 800է աւելի սայլերու կարաւան մը, եզներէ և սև գոմէշներէ քչուած, կրելով զէնքի սնտուկներ, ռումբեր և փամփուշտներ իրարու ետևէ, հնդկական օձերու պէս, դէպի ցանկալի տրեւելքը տանող ամէն հնարաւոր ճամբաներէ։ Պայթուցիկներու սնտուկները ծածկուած են խոտով լեցուն պարկերու մէջ, և եթէ չըլլար կարաւանին մէկ ծայրէն միւսը քառասմբակ վազող ենթասպան, պիտի կարծուէր թէ փառաւոր հունձքի խաղաղիկ փոխադրութիւնն է ասիկա։ Տեսայ բոլոր հողի ցցուածքները, բոլոր կիրճերը, բոլոր ռազմագիտական դիրքերը՝ խրամներուն սև գիծերով կտրուած, զորս պուլկար բանակը, անակնկալի առաջքը առնելու համար, իր ուժին վրայ ալ խարխափիր վստահութիւն չտածելով, փորեր է հետզհետէ երբ կը յառաջանար դէպի նահանջող թշնամին։ Իրաւ, չատ խօսուեցաւ Պուլկարին անվեհեր յանդգնութեան, անդիմադրելի խանդին վրայ, որով զինուորները անզուսպ կ'ըլլային, ա՛յնպէս որ մինչև իսկ վախ յայտնուեցաւ որ օրին մէկը իրենց գլխուն զարհուրելի փորձանք մը պիտի բերէն այս անզուսպ խանդին համար։ Բայց այսօր աչքովս կը տեսնեմ թէ այդ խանդը պէտք եղած վայրկեանին միայն գոյութիւն ունի, զոր օրինակ սուինաւոր յարձակումի մը ատեն, դիրք մը գրաւելու միջոցին, և թէ ամէնէն արդի մեթոտները կը գործածուին պատերազմի պատրաստութեան համար։ Պուլկար զինուորին համար։ Պուլկար զինուորին խանդը անհաշիւ չէ բնաւ, որովհետև իր բոլոր վարիչները հաշուող են։ Եւ արդարև լաւ մեթոտն ա՛յս է։ Բոլոր պատերազմական արուեստի կանոնները մանրակրկիտ կերպով կը գործադրուին թէ՛ նշանառութեան խրամներու չինութեան ատեն թէ պահեստներու ապաստանարաններու ընտրութեան միջոցին, թէ՛ թնդանօթներու համատառութեան, ա՛յնպէս որ թշնամին անկարող ըլլայ ուժով հասցնել անոնց։ Պուլկարները ծայրայեղ կերպով զգուշաւոր են նաև իրենց ռազմամթերքի պատասխանութեան, յառաջապահ և վերջապահ գունդերու դիրքին, նաև կողմնակի յարձակման պարագաներուն մասին։ Այս տեսակէտով պուլկարական մեթոտը ֆրանսականին ճշգրիտ թարգմանութիւնն է։

Երբ ուսումնասիրենք զինուորներուն անձնական և պատերազմական հանդերձանքը, կրնանք նաև գաղափար մը կազմել թէ ի՛նչ հոգածութեամբ Պուլկարիա այս պատերազմին պատրաստուած է։ Գորշ կամ չագանակագոյն հաստ չուխայէ վերարկուն տաք կը պահէ, դեղին կաշիէ խոշոր կօշիկները անթափանցելի են ջուրէ։ Գլուխին դրած են ա՛յնպիսի գլխարկ մը, որ չարժական թևեր ունի, ի հարկին ամբողջ երեսը ծածկելու համար։ Արտաքին երևոյթով, պուլկար բանակը մեծ նմանութիւններ ունի ռուս բանակին հետ, որուն համազգեստներու գլխաւոր տեսակները ընդունած է։ Եւ եթէ Բարիզի զինուորական վարժարանին վարդապետութիւններէն օգտուած են հոս, Բեթերսպուրկի ազդեցութիւնն ալ բացայայտ է։ Ամբողջութեան մէջ տպաւորութիւնը ընտիր է։

ԻՆՉ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Սոֆիայէն կը հեռագրեն թէ Պուլկար կառավարութիւնը դիտաւորութիւն ունի ամբողջովին գնել Արևելեան երկաթուղին փոխանակ մասնաւոր ընկերութեան իբրև սեփականութիւն ձգելու, ինչպէս եղած էր մինչև հիմա այս բաժնին մէջ։ Կառավարութիւնը այս նպատակաւ փոխառութիւն պիտի կնքէ, որպէս զի այս գծին վրայ պաշտօնավարողներ անձինք, մեծ մասամբ Յոյն և Հայ, անգործ չմնան։ Պուլկար կառավարութիւնը պիտի պահէ զանոնք դարձեալ իրենց գործին մէջ մինչև երկու տարի, մինչև որ քաղաքական ստացման բոլոր մանրամասնութիւնները կանոնաւորուին։ Կը սպասուի որ պատերազմէն վերջ Արևելեան երկաթուղիին վարչական խորհուրդը Պուլկարներուն անցնի համապատասխան առաջարկութիւններով և պայմաններով։

ՅՈՐԴՈՐՆԵՐ ԵՒ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐ

ՖԵՐՏԻՆԱՆՏ ԵՒ ԲԷԹԱՐ

«Իֆնամ»ի մէջ կը կարդանք.— «Ռուսիա մէկ կողմէն կը շարունակէ սպառազինութիւնները, և միւս կողմէ Պալքանեան դաշնակից պետութիւններու օձիքին փակելով կ'ըսէ լիրբ կերպով. «Պալքանեան խնդիրը, Եւրոպայի այսօրուան վիճակին համեմատ, մեր չահերուն բաւական կերպով համաձայն լուծման եղանակ մը առած է։ Ասկէ վերջ մեր զինուորական յաջողութիւնները թէ դժուար են և թէ անիմաստ ու անդուստ։ Ռուսիա՝ Պալքաններու ըսպառնացող ոյժերուն համեմատ չէ կրցած պատրաստութիւններ տեսնել։ Ձեր միտքէն մի հանէք թէ եթէ պատերազմը անհարկի կերպով շարունակելով նոր վէճեր ծագին, Ռուսիա ազդու կերպով չպիտի կրնայ պաշտպանել ձեզ, ըստ կարելւոյն չատ համաձայնութիւն կնքեցէք։»

Ռուսիոյ ըրած այս կերպ յայտարարութիւնները նախ քիչ մը դժգոհութիւն յառաջ բերաւ թէ Սոֆիայի և թէ Պելկրատի մէջ, Պուլկարները և Սերպերը յայտարարեցին յախորդաբար թէ պատրաստ էին նաև Աւստրօ-Հունգարիոյ հետ տեղի ունենալիք պատերազմի մը։ Բայց Կէյշոֆ խոստանալէ ետքը թէ Բեդերսպուրկի այս հրամանին գործադրութեան պիտի աշխատի և Պելկրատն ալ պիտի համոզէ չուտով հաշտութեան ձեռնարկելու, «Նովոյէ Վրեմիա»յի Սոֆիայի թղթակցին հետևեալ բառերով հասկցուց Ռուսիոյ հանդէպ հնազանդ դիրքի մը մէջ գտնուելնին.—

«Պուլկարիա Ռուսիոյ կը պարտի իր ներկայ յաջողութիւնները։ Ֆրանսայի և Անգլիոյ՝ Ռուսիոյ հայեցակէտը, այսինքն Պալքանեան պետութեանց իղձերը ոչ միայն հանդարտութեամբ, այլ եռանդով յառաջ տանելը, Եւրոպայի մէջ մեզի դէմ գտնուելիք բոլոր ոյժերը կասեցուց։ Բնականաբար Ռուսիոյ չնորհիւ է Եւրոպական Տէրութեանց մինչև մեզի ի նպաստ յառաջ եկած այս վիճակը։ Պատերազմի դաշտին վրայ հետևակ զօրքերը պաշտպանող թնդանօթները ինչ արժէք որ ունին, նոյն արժէքը ունին դիւանագիտական ասպարէզի վրայ Պուլկարիան Աւստրօ-Հունգարական և ռումանական ոյժերուն դէմ պաշտպանող Ռուս դիւանագիտութեան կատարած դերերը։ Բայց քանի որ հիմա գործը եղած լմնցած է Ռուսիոյ տեսակէտին համաձայն, Պուլկարիա և Սերպիա պէտք է կասին, և հաշտութեան ալ այնպէս վազեն ինչպէս վազեցին պատերազմին։ Ռուս ազգն ալ գիտնայ թէ մենք Ռուսիոյ հրամանով և հաւանութեամբ ձեռնարկեցինք պատերազմի, և կանգ առինք Ռուս ազգին չահերուն համաձայն եղած ատեն մը։ Պուլկարիոյ էն նուիրական պարտականութիւնն է Սլաւութեան գերագոյն չահերուն ի բոլոր սրտէ աշխատիլը։ Ըսել է օսմ. ոյժերէն զատ այսօր ոյժ մըն ալ գոյութիւն ունի Պուլկարիան յանուն Սլաւութեան խաղաղութեան հրաւիրող։ Կարելի է Պուլկարիան յաջողութիւններէ չլմորած, քիչ մըն ալ յոխորտանօք կը չարժէր և կ'ուզէր դէպի Պոլիս քալել աւելի արագօրէն։ Պուլկարիան կը մտածէր Սլաւութեան ընդհանուր [illegible]չիր Պուլկար ազգին տուած ժամանակ մինչև Պոլսոյ առջև երթալը ըսել տալու գիրք մը առնել։ Ռուսիոյ այս նոր յորդորին վրայ Պուլկարիա չհետևեցաւ անկործանական գաղափարի արդիւնքն եղող այսպիսի ճամբու մը։ Չաթալճայի առջև Օսմանցիներուն բուռն ընդդիմութիւնը հասկնալէ ետքը, ետ քաշուելու պէտքն զգաց։ Որովհետև ասկէ վերջը կարելի է Ռուսիոյ աջակցութիւնը նուազէր, ինչ որ կը սարսափեցնէ Պուլկարիան։

Սերպիան ալ նմանապէս նոյն վիճակին մէջ է։ Ռուսիա կը շարունակէ սուելի ճնշում բանեցնել Սերպիոյ վրայ։ Ռուսիոյ Պելկրատի դեսպանը Մ. Բասիչին հասկցնել կ'ուզէ թէ Երրեակ Համաձայնութեան և Երրեակ զինակցութեան միջև գոյութիւն ունեցող տեսակէտի տարբերութիւնը իր աղէն ոյժը կը կորսնցնէ, և պայքարի դաշտին վրայ միայն և միայն Ռուսիա և Աւստրօ-Հունգարիա մնալու վրայ է։ Պալքանեան խնդրոյն մէջ Աւստրօ-Հունգարիա հանդէպ Ռուսիոյ աւելի նպաստաւոր դիրք մը ունի։ Հետևաբար Սերպիան ալ պէտք է Պուլկարիոյ բռնած ուղղութիւնը բռնէ, այսինքն պէտք է Բ. Դուռը համոզել ջանայ։ Եթէ սակարկութեան մտնել կ'ուզէ, պէտք չէ մոռնայ թէ աւելի օգտակար է Թուրքիոյ հետ սակարկութեան մտնել քան թէ Աւստրօ-Հունգարիոյ հետ։ Պելկրատի ռուս դեսպանը յայտարարած ըլլայ Սերպիոյ թէ եթէ առանձին մնալու ըլլայ։

Պալքանեան կնճիռը սլաւութեան չահերուն հակառակ ուղղութիւն մը պիտի առնէ, և ցարդ չահուած յաջողութիւններուն ալ կորսուելու հաւանականութիւնը զգացնել տալով Սերպիոյ, զանիկա խաղաղութեան յօժար ըլլալ յորդորած է և սա կամ նա կերպով սպառնացած է անոր.

Բեդերսպուրկի կրկնակի յորդորները Բեդար Թագաւորին խելքը գլուխը բերին։ Կ'ըսուի թէ Բեդար Թագաւորը վաղը առտու (այսօր) Բըրք Բիլիսէ երթալով պիտի տեսակցի հոն Ցար Ֆէրտինանտի հետ, և կարծեաց փոխանակութիւն պիտի ունենայ անոր հետ պատերազմի և քաղաքական կացութեանց մասին։ Ֆէրտինանտը որոշած է խաղաղութիւն կնքել, Բեդար Թագաւորն ալ խաղաղութեան կուսակից ըլլալ պիտի հաւանի։ Խաղաղութիւնը անիրականալի իղձերով և յոյսերով չի կնքուիր, այլ քիչ մը չափաւորութեամբ ու քիչ մըն ալ զոհողութեամբ։»

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

«Իգտամ»էն.— Մեր կառավարութիւնը դաշնակից պետութիւններուն կողմէ առաջարկուած զինադադարի պայմանները պետութեան արժանապատուութեան և կենսական չահերուն հակառակ նկատած ըլլալով ընդունելի չգտաւ և մերժեց։ Բայց զինադադարի պայմաններու չուրջ բանակցութիւնները վարելու իրապէս ընդհ. բանակի հրամանատարութիւնը ձեռնհաս ըլլալով, Նախարարաց խորհուրդին մերժումը զինադադարի բանակցութիւններուն բոլորովին դադրիլը չէր նշանակեր։ Եթէ թշնամի պետութեան պատուիրակները նախկին պայմանները փոփոխելու լիազօրութիւնը ունենալով զանոնք աւելի բանաւոր դարձնէին, անկէց յետոյ այդ պայմաններուն համեմատ կրկին բանակցութեանց պիտի սկսուէր։ Սակայն մինչև այդ բանացի պայմաններուն առաջարկուիլը դաշինքը որոշած է պատերազմը շարունակել։ Հետևաբար Բ. Դուռը մերժած է պատերազմիկ պետութեանց կողմէ առաջարկուած զինադադարի պայմանները և պատերազմը չէ ընդհատուած։

Այսու հանդերձ հաշտութեան բանակցութիւնները չեն խզուած բոլորովին, և բաց դուռ մը թողուած է չափաւոր պայմաններու վրայ զինադուլ մը կնքելու համար։ Դեռ պաշտօնական տեղեկութիւն մը չենք ստացած զինադադարի պայմաններուն մասին, սակայն ի լրոյ իմացուածին համեմատ Բ. Դուռը չէր կրնար ընդունիլ բնականաբար այս պայմանները զորս անփոփոխ կերպով ընդունելու պարագային, Էտիրնէի, Շքոտրայի, Եանեայի և Չաթալճայի նման ամրացեալ վայրերը, դեռ թշնամիին դէմ հերոսաբար պաշտպանող զօրքերով և ռազմամթերքով միասին դաշնակից պետութեանց թողուլ հարկ պիտի ըլլար. ու նաև Կ. Պոլսէն օսմ. զօրքերուն պարպուելուն և ասոնց նման ուրիշ ծանր յանձնառութեան տակ մտնելու կ'ստիպուէր, ինչ որ կը նշանակէր թէ Թուրքիա իր իսկ հաւանութեամբ վերջ կ'ուտար իր քաղաքական կեանքին և անկախութեան, բան մը զոր արդի պայմաններու տակ Թուրքիա երբեք ստիպուած չէ ընդունելու և կամքովը ինքնասպանութեան դիմելու։

Թուրքիա խաղաղութիւն կ'ըղձայ, սակայն այնպիսի խաղաղութիւն մը որ իր գոյութեան իրաւունքին և անկախութեան գնովը չըլլայ։ Թուրքիոյ համար փափաքելի խաղաղութիւնն մը չէ այն խաղաղութիւնը որուն արժանի պիտի ըլլայ զոհ տալով իր անկախութիւնը և գերիշխանութիւնը։ Մեր թշնամիներէն խիղճ և արդարութիւն չէինք սպասեր, այլ՝ պատերազմը և քաղաքական իրերը աւելի լաւ հասկնալու իրապաշտութիւն մը։ Մինչդեռ մեզի առաջարկուած ծանր պայմաններէն կ'երևի որ մեր թշնամիները այս յատկութենէն զուրկ են, և երևակայութեամբ կ'օրօրուին։ Մեր թշնամիները զինադուլի այդ պայմանները առաջարկելէ առաջ պէտք է լաւ հասկնային Չաթալճայի առջև իրենց գտած հերոսական դիմադրութիւնէն թէ օսմ. զինուորական ոգին դեռ մարած չէ և զինադադարի բանակցութիւնով անձնատուր ըլլալու նուաստութիւնն ընդունելու աստիճանին չեն հասած։

Յետոյ պէտք է աչքի առջև բերելու քաղաքական կացութիւնը, և Աւստրօ-Սերպ վէճին առած ծանր վիճակը, և Երրեակ զինակցութեան գիտումները, Երրեակ համաձայնութեան տուած չափաւորութեան յորդորներն ալ իրենց առաջնորդ ունենալու էին։ Եթէ զինադադարի պայմանները որոշած ատեննին այս կերպ մտածէին, երևակայապաշտ չէին ըլլար և կարելի կ'ըլլար խաղաղութիւն ունենալ։ Արդեօք Պուլկարները կը հաւատա՞ն որ Թուրքիա տակաւին պիտի ընդունի այս պայմանները. օսմ. գործակալութեան Սոֆիայէն տուած մէկ տեղեկութեան համեմատ նոյն տեղի ձեռնհաս չրջանակներուն մէջ կ'ըսուի եղեր թէ զինադադարի պայմանները թէ՛ ձևի և թէ՛ պարունակութեան տեսակէտով անփոփոխելի չեն. բանակցութեանց ընթացքին անոնք կրնան փոփոխուիլ եղեր։ Ասկէ կ'երևի որ Պուլկարները զարմանալի սակարկութեան մը կ'ուզեն մտնել։

Սերպերը այս մասին աւելի երևակայապաշտ կը գտնուին։ Պելկրատի քաղաքական չրջանակներուն մէջ կը կարծեն եղեր թէ Թուրքիա Պուլկարիոյ առաջարկած պայմանները պիտի ընդունի և անոնց դուրս պիտի ծռէ յուսահատ կերպով մը։ Ո՛չ մէկ հաստատ պատճառներ կան ծանր պայմաններ առաջարկելու և կարծել տալու մեր թշնամիներուն թէ Բ. Դուռը պիտի ընդունի զանոնք։ Եթէ այսօր Պուլկարիան և անոր բանակը քրքնելու ըլլանք պիտի տեսնենք թէ Պուլկարիա չատ մեծ պէտք ունի խաղաղութիւն կնքելու, ընդունելի պայմաններ առաջարկելով Բ. Դրան։

Որովհետև Ա. Պուլկարիա չատ մեծ նեղութիւն կը քաշէ ուտելիք և ռազմամթերք հասցնելու Չաթալճայի առջև գտնուող բանակին. Բ. Անկարելի դարձած է իրեն վերանորոգել և օգնական նոր ոյժերով զօրացնել մինչև Չաթալճա գալէն յոգնած իր բանակը. արդէն իր ոյժի աղբիւրները չորցած են, և իր դաշնակիցներն ալ, ինչպէս կ'իմացուի իրազեկ աղբիւրէ մը, Կ. Պոլսոյ և Էտիրնէի համար Պուլկար բանակին օգնական ոյժեր ղրկել կը մերժեն. որովհետև իրենց միջև կնքուած պայմանագրութեան մը համեմատ Պուլկարիոյ բաժնին ինկած Թրակիոյ չրջանակին համար Սերպիա ստիպուած չէ եղեր ցարդ տուածէն աւելի օգնական ոյժեր տալ։ Գ. Քաղաքական որ խմբակցութեան ալ պատկանելու ըլլայ, Մեծ Տէրութիւնք Պալքանեան պետութեանց հանդէպ իրենց առջի համակրանքը կորսնցուցած ըլլալու նշաններ ցուցնել սկսան։

Եթէ Պուլկարիա, առանց նկատողութեան առնելու այս կէտերը, պնդէ իր պայմաններուն վրայ, օսմ. բանակը պատերազմը պիտի շարունակէ, և ամէն զոհողութիւններ պիտի ընէ մեզի նպաստաւոր պայմաններով խաղաղութիւն մը կնքելու համար։ Օսմ. կառավարութիւնը խաղաղութեան կուսակից ըլլալով հանդերձ, պատերազմը պիտի շարունակէ։

ՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

Պատերազմին սկիզբը մեր զօրքերուն կրած պարտութեան պատճառները քանի մը կէտէն քննեցինք, և Իվլէմաներու կողմէ այս մասին տրուած տեղեկագիրն ալ աչքէ անցուցինք։ Հասկցանք որ պարտութեան պատճառներուն մէջ կան այնպիսիներ, որոնց մասին չէինք կրնար չխօսիլ։ Հանրային կարծիքը լուսաբանելու համար հարկ կը տեսնենք կարգ մը բացատրութիւններ տալ։

Այնպիսի ատեն մը, երբ բռնապետութիւնը կը տիրէր սահմանադրութեան անունով, զինուորական կառավարութեան մը ենթակայ եղանք։ Իրաւ որ սահմանադրութիւն մը տրուեցաւ մեր ձեռքը, բայց այն վտանգաւոր հոսանքներու ենթակարկուած ըլլալնուս համար, անոր գոյութեան հաւատք ընծայելու ըլլայինք ալ, չէինք կրնար ապաւինիլ անոր զօրութեանը։

Ժամանակնիս գաղափարներու տագնապով մը անցաւ, և այս պատճառաւ մեր գլխուն եկաւ Մարտ 31ի դէպք մը։ Պոլիսը գրաւելու ռազմական ճարտարութիւնը ցուցնող Մահմուտ Շեվքէթ փաշայի բանակին հասնելովը յուզումները վերջ գտան սուրերու ոյժին տակ։ Զինուորականութեան մէջ սկիզբ ու վերանորոգում մը, զոր ծափահարեցինք մենք, Շեվքէթ փաշան Երեսփ. Ժողովի բեմին վրայ Նաբօլէոնի դիրքով ու այս նուիրական ծառայութիւնը կը պաշտպանէր, և պատերազմական նախարարութեան վրայ յաւելումներ ընել կուտար։ Ռազմափորձեր հնարուեցան, Գերմանիայէն ուսուցիչներ բերուեցան, մինչդեռ ասոր մէջ մեծ սխալ մը կը տեսնուէր։ Որովհետև ցամաքային ոյժը կատարելութեան գագաթնակէտը հասցնող Գերմանիան, ամէն տարի նոր զինուորները զէնքի տակ կանչած ժամանակ, որոշեալ ատենի միջոցին տեսական և գործնական մարզանքներ ընել տալէ վերջ, ցանցառման երկաթուղիներուն միջոցաւ [illegible] երկրին ամէնէն աննշան գիւղերը. և այս կերպով զինուորութիւն ընող երիտասարդ մը Գերմանիոյ ամէն կողմը կը տարվի։ Ենթադրենք թէ Ֆրանսայի հետ պատերազմիլ հարկ եղաւ, լրագիրներու միջոցաւ ամէն կողմ «պատրաստ եղիր» հրամանը կը տրուի. իրենց զէնքերը տունին մէջ պահող պահեստիները, բէտիֆները, քաղաքապահները կէս զօրահանութեան վիճակի մը մէջ կը դրուին. կառավարութիւնը եթէ ուզէ 48 ժամուան մէջ սահմանագլուխ կը ղրկէ իր բոլոր ոյժերը. և երկրորդ պատերազմ. նախարարութիւնը իր զինուորներուն թիւը գիտէ. բէտիֆի վաշտին պատկանող զինուոր մը եթէ այսօր մեռնելու ըլլայ, վաղը անոր տեղ կը լեցուի։

Մեր մէջ սա՞նկ կ'ըլլայ։ Ա՛ս, ո՛չ. հակառակ ազգին ըրած այսքան զոհողութիւններուն, դեռ մեր ձեռքը չունինք զինուորագրութեան օրէնք մը, անցեալները երբ այս ճշմարտութիւնը ըսել ուզեցինք, չօճուխին մէկը քննադատեց մեզ, և մենք պատասխանեցինք թէ հարկաւ ապագան կը հաստատէ մեր ըսածը։ Իսկ այսօր, երբ դառն փորձառութիւններու առջև կը գտնուինք, հարկ չենք տեսներ ըսելու որ մեր թերութիւնները գիտնալու և ըստ այնմ գործելու ժամանակը հասած է այլևս։ Մենք նորութեան փափաքած ատեննիս աչքի կարգաւորութիւնն ալ կորսնցուցինք։ Գերմանիոյ մէջ սպայակոյտի անդամ մը իր ծրագիրը Գերմանիոյ ընդհ. ոյժերուն համեմատ կը պատրաստէ, եթէ մենք ալ նոյն մեթոտը գործադրելու ըլլանք, առանց մանրակրկիտ կերպով խորհելու, անհաւ ասանկ Չաթալճայէն կ'սպասենք Կարնոյ, Տրապիզոնի, Դամասկոսի և ... ոյժերը։ Նազըմ փաշա սկիզբէն ի վեր ցաւօք կը դիտէր այդ անհարկի փոփոխութիւնները, դժբախտ միջոցաւ ժամանակ չահելու, և պատերազմի սկսելէ առաջ Անատոլուի ոյժերը ժողվելու աճապարանքին մէջ ինկաւ, ինչ օգուտ որ մէկ քանի տղոնմէներու Բ. Դրան առջև փութկոտ միջամտութիւնները, ապարդիւն թողուցին այս ծրագիրը, և մեր թշնամիները չահեցան։ Այսօր ինչպէս Ռուս մամուլին մէջ ալ կը յայտնուի, օսմ. զօրքը ոչ մէկ ատեն կը քաշուի պատերազմէն, և ոչ ալ կը վախնայ թնդանօթէն և հրացանէն։

Թշնամի ոյժերուն առաջին յարձակումէն օգուտ քաղելը թէպէտև կարգ մը չարամիտներուն կողմէ ըսի րսուներու պատճառ եղաւ, սակայն Տրապիզոնի և ուրիչ կողմերէ հասած մեր կորովի հայրենակիցներուն և մանաւանդ Չերքէս կամաւորներու յաղթապանծ դիրքը ճշմարտութիւնը հաստատեց։ Այո՛, այսօր Չաթալճա գտնուող մեր զինուորական ոյժերը Պուլկար բանակին յարձակումներուն դէմ յաջողութեամբ դիմադրելով ստիպեց զայն նահանջելու, և բանակին բարոյական կորովը վերջին մի քանի պատերազմի մէջ ապացուցուած է։ «ԹԷՇՐԻՀ»

ԻԶՄԻԹԻ ՆԱՒԱՐԱՆԸ

Իզմիթի մէջ չինուելիք նաւարանի և աւազանի մասին քննութիւն կատարելու համար նոյն տեղը գացող Մր. Մագֆէրլին իր պաշտօնը աւարտած ըլլալով մայրաքաղաք վերադարձաւ և իր քննութեան տեղեկագիրը յանձնեց ծովային նախարարութեան։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Սպարապետ Նազըմ փաշա աջի օրուան թուականով հետևեալ հեռագիրը ուղղած է Եպարքոսին.

«Ժամ 3.30 (Ը. Ե.)— Երէկ ձախ թևուն վրայ թշնամիին հետ թեթև թնդանօթաձգութիւն մը տեղի ունեցաւ։ Իզգէտտին քէօյի չրջանակներու թշնամիին թնդանօթները երբեմն կրակ ըրին «Մէքթէպը Հարպիյէ» պահեստին վրայ, որուն թնդանօթները պատասխանեցին։ Ձախ թևի զօրաբանակին կողմէ դէպ ի առաջ ղրկուած հետաղօտիչներ հաւաքեցին թշնամիին թողած մեծաքանակ զէնքերն ու իրեղէնները։ Պուլկարներն այդ ճակատին դիմացը Պէյլիք Չէքմէճէի կամուրջն ալ ռմբակոծեցին ուժգին ռումբ արձակելով, բայց նաւատորմը պատասխանելով լռեցուց թշնամիին թնդանօթները։ Երէկ գիշեր ալ կեդրոնի թևէն ղրկուած մեր հետաղօտիչ խումբերը մինչև Իզգէտտին քէօյ յառաջացան և յաջողեցան թշնամին ետ մղել, մեծ կորուստներ պատճառելով անոր և նոյն գիւղին հարաւային կողմի բարձունքները գրաւելով։ Այս առտու Իզգէտտին քէօյի չրջակայքը թշնամին թեթև երբեմն թնդանօթաձգութիւն կ'ընէ, բայց կարևորութիւն մը չունենիր։

Ժամ 9.— Այսօր ալ ռազմական գիծին զանազան կէտերուն վրայ փոխադարձաբար թեթև թնդանօթաձգութիւն մը տեղի ունեցաւ։ Կեդրոնն ալ հետևակներու թեթև ճակատամարտներ կատարուեցան։ Չորս-հինգ քիլօմէթր դէպ ի առաջ ղրկուած հետաղօտիչները տեղեկագրեցին թէ պատերազմի դաշտին վրայ հազարաւոր Պուլկարներու դիակներ կան։»

ՍԷՐԷՋԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԱՊՍՏԱՄԲԱԾ

Վիեննայէն կը հեռագրուի թէ Սէրէջի ժողովուրդը ապստամբեր է Պուլկարներուն դէմ և Պուլկար իշխանութիւնք հրացանի բռներ են հինգ հարիւր հոգի։

«ՀԱՄԻՏԻԷ» ՅԱԾԱՆԱՒԻՆ ՎՆԱՍԸ

«Սթամպուլ»ի մէջ կը կարդանք.

Ինչպէս երէկ ծանուցինք, «Համիտիէ» յածանաւը իր առաջակողմէն վնաս մը կրեց, Պուլկար թորփիլանաւերու դէմ իր կորովի ընդհարումի միջոցին, Սև ծովուն եզերքը։ Յածանաւը նախընթաց

տասուտ Ոսկեդջուրի աւազանը քաշուեցաւ հարկ եղած նորոգութիւնները կրելու համար։ Այս ընդհարումի մասին տեղեկութիւններէն կ'իմացուի որ «Համիտիյէ» յածանաւը Պուրկազէն կ'անցնէր 35 մղոն հեռաւորութեամբ Վառնա երթալու համար, և ճամբան հանդիպեցաւ հինգ պուլկար թորփիլանաւերու։ Ասոնք օսմ. յածանաւը տեսնելով անոր վրայ յարձակեցան, և ամէնքը մէկ հինգ թորփիլ արձակեցին։ Ցածանաւը պաշտպանութեան դիրք առաւ և թորփիլանաւերուն յարձակումները վանեց։

Նաւազները անձնուիրութեամբ կատարեցին իրենց պարտականութիւնը։ Կռիւը քանի ժամ մը տեւեց։ Թշնամի թորփիլանաւերը տասնըմէկ թորփիլ արձակեցին, որոնցմէ մին դպաւ յածանաւին անկարեւոր վնաս մը առաջ բերելով անոր առաջակողմին վրայ։ Ընդհակառակն, յածանաւին կողմէ արձակուած թորփիլներն ու ռումբերը ընկղմեցին թշնամի թորփիլանաւերէն երկուքը ու վնասեցին երեքն ալ որոնք փախան։ Ցածանաւը ժամանակ մըն ալ հալածեց փախչող թորփիլանաւերը և յետոյ ուղղութիւնը փոխեց։ Ցածանաւը Կ. Պոլիս դարձաւ իր վնասները դարմանելու համար։

ԻԹԹԻՀԱՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկուան «Սապահ» կը գրէ թէ, քանի մը օրուան մէջ Բ. Դրան ցոյցին գործին քննութիւնը պիտի կատարուի և ամբաստանեալներուն դատավճիռները պիտի տրուին։ Այս ցոյցի կազմակերպութեան իբրև մասնակից ձերբակալուած են այնպիսի անձեր զինուորականներէն և ուրիշներէն որոնք ինչպէս Էվգաֆի նախկին նախարար Խայրի պէյ շատ հեռատես ճանչցուած են։ Հալաճեան էֆ. խիստ կերպով բողոքած է երբ զինքը ձերբակալելու եկած էին. միևնոյն ժամանակ կառք կը նստէր պատերազմական ատեան երթալու համար։

Իթթիհատի ամէնէն գործօն անդամներէն ծերակուտական և նախկին պետական խորհուրդի նախագահը, Իշխան Սայիտ Հալիմ փաշա իր պալատին մէջ ոստիկանի մը կողմէ հրաւիրագիր ստացաւ պատերազմական ատեան երթալու համար։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ԻՍԼԱՄՆԵՐԸ

Լոնտոն 21 Նոյ.— Մօտաւորապէս 100,000 հնդիկ իսլամներ չորեքշաբթի օր Կալկաթայի մէջ միթինկ մը կազմակերպած են. Սուլթանին համար աղօթքներ կատարուեցան ինչպէս նաև թուրք բանակին յաջողութեան համար. 20 իմամներ կրօնական արարողութիւններու կը մասնակցէին։ Նոյնանման քաղաքական կրօնական հաւաքումներ տեղի ունեցան Հնդկաստանի ամէն կողմը և Թուրքիոյ ի նպաստ հանգանակութիւններ կատարուեցան։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԵՒ ՍԵՐՊԻԱ
ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԿՆՔԵՆ

Հոս կ'ըսեն թէ այս վերջին օրերը ֆրանսական պանքային կողմէ Պուլկարիոյ փոխառութիւն տրուիլը պէտք չէ մեկնել իբրև այնպիսի նշան մը թէ ֆրանսական և գերմանական կառավարութիւնները մտադիր են ելեւմտական գործերու մէջ իրենց չէզոք դիրքէն բաժնուիլ։ Միւս կողմանէ, Բարիզէն ստացուած տեղեկութեանց համաձայն Սերպ կառավարութիւնը նոյնպէս դիմումներ կատարած է Բարիզի և հոլանտական պանքաներու մօտ փոխառութիւն մը կնքելու նպատակով, բայց գոհացում չեն ստացած։

.*. Կ'ըսուի թէ գերմանական ընկերակցութիւն մը որ վերջին Մայիս ամսուան մէջ պուլկար 180 միլիոն ֆրանքի փոխառութեան բանակցութիւններուն և վերջին ամսուան ընթացքին տրուած նախնական կանխավճարներուն մասնակցած էր, Բարիզի և հոլանտական պանքաներուն պուլկար կառավարութեան հաւանած 40 միլիոն փոխառութեան մէջ ո և է բաժին չունին։

ՁԱՆԱԶԱՆՔ

Իզմիտի նախկին երեսփոխան պանտուր հարիւրապետ Ճանպոլաթ պէյ, որ զինքը ձերբակալելու գացող Գանձը սպաննած էր, պատերազմական ատեանին կողմէ աստիճանազուրկ ըլլալով սկսաւ իր հարցաքննութիւնը նոյն ատեանին առջեւ։

.*. Ցունարէն թերթերը կը գրեն թէ Տ. Եոաքիմ պատրիարքը ծանրապէս հիւանդ է. մայրաքաղաքիս նշանաւոր բժիշկները խորհրդակցութիւն մը պիտի կատարեն իր դարմանումին մասին։

.*. Ռումէլիի ելմտական պաշտօնեաներէն շատեր Պոլիս եկած ըլլալով անոնց մէկ ցանկը պատրաստուած է, և ելմտական նախարարութեան մէջ կազմուած յանձնաժողով մը պիտի զբաղի անոնց վիճակով։

.*. «Պիւլթէն Ֆինանսիէ» կ'իմանայ թէ Տրիպոլիսի Հանր. Պարտքի խնդիրը գոհացուցիչ կերպով կարգադրուած է Իտալիոյ և Օսմ. կառավարութեան միջև։ Տրիպոլիսի Հանր. Պարտքի բաժինը որոշուած է 1,900,000 ֆր.։

.*. Կառավարութիւնը ետ կեցած է երեք միլիոն ոսկիի գանձատոմս հանելու մասին տրուած որոշումէն։

.*. «Թանիտրոմա» կը գրէ թէ գերման կառավարութեան միջնորդութեամբ գերման սեղանաւորներէ բաղկացեալ խմբակ մը յօժարութիւն յայտնած է երկուքու-կէս միլիոն լիրայի փոխառութիւն մը ընել օսմ. կառավարութեան։

.*. Հելլէն կառավարութիւնը գրաւած վայրերը վերջնականապէս իրեն կցելէ վերջ մտադիր է լուծել հելլէն խորհրդարանը և նոր ընտրութիւն կատարելով գրաւած վայրերէն ալ երեսփոխաններ ունենալ, կը գրէ «Բրօտոս»։

.*. Պոլսոյ հիւանդանոցներուն մէջ դարմանուող վիրաւորեալներէն ցարդ 1500ը բժշկուած և հիւանդանոցներէն ելած են։

.*. Էրէյլիի Օսմ. ընկերութիւնը ծանոյց պատերազմ. նախարարութեան թէ գործաւորներու յատուկ հիւանդանոցը վիրաւորեալ զինուորներու յատկացուցած է,

.*. Սէլանիկի գրաւումէն վերջ մայրաքաղաքս եկած է տեղւոյն Տէֆթէրտար Րէշատ պէյ, որ յայտարարած է թէ Հելլէններուն Սելանիկ մտնելէն առաջ կառավարութեան գանձը կարեւոր գումար մը չէր թողուած։

.*. «Թասվիրի Էֆքեար» կ'իմանայ թէ Պուլկար գերիներու մէկ մասը Իզմիթ պիտի փոխադրուի։

.*. Եպարքոս Քեամիլ փաշա երէկ առտու Կայսեր ներկայացաւ։

.*. Լոնտոնի օսմ. դեսպան Թէվֆիք փաշայի զաւակը որ պատերազմի դաշտը կը գտնուէր, Թանչքի հիւանդութեան ենթարկուած ըլլալով դարմանուելու համար մայրաքաղաքս եկաւ։

Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն

ԶԷՅԹՈՒՆԷՆ Պատրիարքարան հասած պաշտօնական տեղեկութիւններէ կ'իմացուի որ հակառակ ժողովրդեան խաղաղասիրական ընթացքին՝ որով կը հետապնդէ միշտ իր ոգեպահիկը ճարելու, կարգ մը պաշտօնեաներ բռնաւորներու ազդեցութեան տակ կը ձգնին շփոթութիւններ առաջ բերելու և ժողովրդեան վրայ ծանրաբեռնելու իրաց այդպիսի վիճակի մը պատասխանատուութիւնը։ Ս. Պատրիարքը փութաց թագրիրով մը Բ. Դրան ուշադրութեանը և տնօրինութեանը յանձնել իրաց վիճակը և այդ կարգի պաշտօնեաներու հեռացումը և պատժուիլը խնդրել։

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏԷՆ հասած պաշտօնական տեղեկագիր մը կը պարզէ մանրամասնօրէն գաւառական ազգայիններու նիւթական և բարոյական գործերուն վիճակը և կը ներկայացնէ այն միջոցները որ կրնան ծառայել ժողովրդեան անդորրութիւնը պահպանելու և դիւրացնելու անոր ապրուստը, որ չափազանց դժուարութեանց ենթարկուած է աւանդական դրութեան և պաշտօնեաներու ապօրէն արարքներուն պատճառով։

ՎԱՆԷՆ հետեւեալը կը գրեն. «Օսմանիշէր Լոյտ»ի թղթակիցը հետեւեալը կը գրէ Վանէն.— Մեր քաղքին մէջ միշտ անդորրութիւն եւ ապահովութիւն չկայ։ Հակառակ կառավարութեան ձեռք առած բոլոր միջոցներուն, քիւրտերը շարունակեցին իրենց սպանութիւններն ու աւարառութիւնները։ Քրիստոնեայ ժողովուրդը սաստիկ նեղուած էր և չէր գիտեր ինչ ընելը, քանի մը շաբաթ առաջ կարգ մը մարդիկ միտքը յղացան ուղղակի Սուլթանին դիմելու ու քաղաքին մեծ գերեզմաննոցներէն մէկուն մէջ միթինկ մը գումարեցին։

Ճառախօսները տխուր կացութիւնը պարզելէ վերջ, առաջարկեցին Սուլթանին հեռագիր մը ուղղել անկէ խնդրելու համար որ իրենց զէնք թոյլատուութիւն տրուի ինքզինքնին պաշտպանելու համար այն աւազակներուն դէմ որոնք այնքան երկար ատենէ է վեր կ'աւերեն երկիրը առանց կառավարութեան կողմէ ձերբակալուելու։ Այս հեռագրին պատասխան ստացա՞ն թէ ոչ, այդ չեմ գիտեր, բայց գիտեմ թէ բան մը փոխուած չէ անկէ ի վեր։ Վերջին անգամ նոր դէպք մը ամբողջ երկիրը յուզման մատնեց։ Աղթամար գիւղերուն ընդհ. տեսուչը քննութեան ելած էր իր շրջանին մէջ։ Անիկա Աղթամարէն Մոկս պիտի երթար և անկէց Խիզան և Կարկառ։ Երբ Հայ քահանայի մը և երեք երիտասարդներու հետ մտաւ Ճորահովիտը, հոն հանդիպեցաւ խումբ մը քիւրտերու որոնք իրենց վրայ եռանդէն կրակ բանալ սկսան։ Ռաֆայէլ ջանաց ինքզինք պաշտպանել բայց անմիջապէս քահանան և զինքը խեղդամահ ըրին քիւրտերը։ Անոնց ընկերներէն երկուքը քիւրտ խրճիթի մը մէջ ապաստան գտան, իսկ երրորդը կրցաւ փախչիլ և տեղեկութիւն բերել։ Երկու սպաննուածներուն բարեկամները իմանալով որ դիակները կտոր կտոր ըրած էին գայրոյթով լեցուեցան։ Ռաֆայէլի մարմինը քաղաք բերին պատիւներով թաղելու համար զայն։ Միևնոյն ժամանակ լուր տրուեցաւ կառավարութեան։

Սպանեալին դագաղը 700 հոգիի ընկերակցութեամբ նախ տարուեցաւ Կուսակալին քովը որ խնդրեց ներկաներէն դիակը թաղել։ Ետոյ դիմեցին քաղաքին առաջնորդի որպէսզի կառավարութեան ներկայացնէ ժողովուրդին անտանելի կացութիւնը։ Թաղումը որ Ծերոց յետաձգուեցաւ պատճառ տուաւ հսկայ միթինկի մը։ Կրօնական արարողութիւնը տեղի ունեցաւ եկեղեցիին մէջ ուր կառավարութիւնը իր ներկայացուցիչները ղրկած էր։ Եկեղեցիին մէջ ինչպէս նաև գերեզմաննոց տանող ճամբուն վրայ ճառեր արտասանուեցան։ Հազարաւոր հետաքրքիրներ ներկայ եղան յուղարկաւորութեան հանդէսին, կառավարութիւնը զգուշական միջոցներ ձեռք առած էր, բայց ամէն ինչ հանդարտ անցաւ և յաջորդ օրը շրջականներէն եկած գիւղացիները վերադարձան իրենց տուները։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄՈՒ ԼՈՒՐԵՐ

ՇԻՒՔՐԻ ՓԱՇԱՅԻ ՅԱՐՁԱԿՈՂԱԿԱՆԸ

Էտիրնէի զինուորական հրամանատար Շիւքրի փաշա երէկ առտու քաղաքին չուրջ գտնուող պաշարման գիծը խզել փորձած է Քըրք—Քիլիսէի կողմէն պուլկարներու պաշարի փոխադրութեան ճամբան կտրելու համար. բուռն ճակատամարտ մը մղելով Շիւքրի փաշա յաջողած է կ'ըսուի։

ՆԻԱԶԻ ՊԷՅ ՊՈԼԻՍ

Ազատութեան հերոս Նիազի պէյ որ Սելանիկի մէջ վիրաւորուած էր, Պոլիս բերուեցաւ երէկ և մասնաւոր խնամքներու տարկայ եղաւ։ Էյուպ Սապրի պէյ եւս Պոլիս եկաւ։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԲԱՆԱԿԸ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՊԷՏՔ ՈՒՆԻ
ՉԱՆԱՔ ԳԱԼԷԻ ՎՐԱՅ ՊԻՏԻ ՅԱՐՁԱԿԻՆ

Պուլկար բանակը բացի յառաջապահներու կռիւներէն որոշած է ճակատամարտի չսկսիլ մինչև որ սերպ և հելլէն բանակներէն օգնական ուժեր գան, ինչպէս նաև Սելանիկ գացած պուլկար ուժերը։ Իսկ հելլէն նաւատորմի ալ Տէտէ Աղաճի մէջ և շրջակայքը զինուորական ուժ մը հանելէ վերջ Չանաք Գալէի վրայ յարձակման պիտի սկսի։ Հելլէն նաւատորմի Չանաք Գալէի վրայ յարձակելու զրոյցներ կային բայց մինչև վերջին պահուն ստուգուած չէր տակաւին։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Նախարարաց խորհուրդը երէկ Բ. Դրան մէջ նիստ գումարելով զբաղեցաւ պատերազմի մասին Նազըմ փաշայէ հասած տեղեկագրերու ընթերցումով։ Ժողովը լսեց ռազմագաշտէն վերադարձող Նէճմէնի զին. հրամանատար Իզզէթ և ծովային նախարարի փոխանորդ Սալիհ փաշաներու բացատրութիւնները օսմ. բանակի կողմին և պատերազմի տեսողութեան վրայ։

ՉԱԹԱԼՃԱՅԻ ԿՌԻՒՆԵՐԸ

Երէկ եւս Չաթալճայի գծին վրայ պատերազմը շարունակուեցաւ ամենայն սաստկութեամբ և սակայն մինչև երեկոյ լմնցած չըլլալով Բ. Դրան պաշտօնական տեղեկութիւն չէ հասած։

ԷՏԻՐՆԷԻ ԹՈՒՐՔ ԲԱՆԱԿԻՆ ՕԳՆԱԿԱՆ ՈՅԺԵՐ ԿԸ ՂՐԿՈՒԻՆ

Բ. Դրան շրջանակներէն քաղուած ստոյգ տեղեկութեանց համաձայն Նէվքէթ Թորկութ փաշայի հրամանատարութեան տակ զինուորական հսկայ ուժ մը Կէլիպօլուի մօտերէն մեկնած է դէպի Էտիրնէ, ուր տեղ յաջողած է միանալ Շիւքրի փաշայի բանակին հետ որ կրցած է կտրել պաշարման գիծը։

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԿՐԿԻՆ ԴԻՄՈՒՄԸ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐՈՒՆ ԿՈՂՄԷ ԸՆԴՈՒՆՈՒԱԾ

Ինչպէս առջի օր գրած էինք, օսմանեան կառավարութիւնը դիմելով մեծ տէրութեանց Պոլսոյ դեսպաններուն յայտնած էր թէ, Պոլսոյ ապահովութեան մասին օսմանեան կառավարութիւնը հարկ եղած միջոցները ձեռք առած է, հետեւաբար հրաւիրած էր զիրենք օտար նաւատորմները վերադարձնել դեսպանատուններ եղած օտար զինուորները։ Արդ, այս դիմումը որ նախապէս օտար մեծ տէրութեանց դեսպաններու ընդհանուր ժողովին մէջ մերժուած էր, այս անգամ օսմանեան կառավարութեան կողմէ կրկին անգամ կատարուած դիմումի մը վրայ ընդունուած է այս առաջարկը և Բ. Դրան իմաց տրուած է թէ զինուորները պիտի վերադառնան իրենց նաւատորմները։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՕՍՄ. ԺԱՆՏԱՐՄԸՐԻՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԱԾ

Կը տեղեկանանք թէ Սելանիկի հելլէն վարչութիւնը իբրև քաղաքային պաշտօնեաներ օսմ. կառավարութեան վերադարձուցած է քաղաքին ոստիկան զինուորները։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ
ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ ԷՖ.Ի ՀԵՏ

Աւստրիական դեսպան Մարքիզ Բալլավիչինի, Նորատունկեան էֆ.ի բնակարանը երթալով երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ նախարարին հետ։

ՕՍՄ. ԲԱՆԱԳՆԱՑ
ՕՍՄԱՆ ՆԻԶԱՄԻ ՓԱՇԱՆ

Թուրքեւպալքանեան փոքր տէրութեանց պատերազմի հաշտութեան պատուիրակ Օսման Հիլմի փաշա յառաջիկայ երկուշաբթի օր Պոլիս կ'ըսպասուի։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ
ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ ԷՖ.Ի ՀԵՏ

Իտալիոյ դեսպանատան Ա. Թարգմանը երէկ Նորատունկեան էֆ.ի բնակարանը երթալով երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Արտաքին գործերու նախարարին հետ։

ՕՍՄ. ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՎՐԱՅ ԿԸ ՔԱԼԵՆ

Սելանիկէն հասած ստոյգ տեղեկութեան մը համաձայն Գարասայիտ և Ճավիտ փաշաներու հրամանատարութեան տակ գտնուող զին. մեծ ուժ մը դէպի Սելանիկի վրայ քալել սկսած է և մինչև Վիսէի գիւղը հասած է։

ՊՈԼՍՈՅ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆԸ

Պատերազմ. փոխ նախարար Ֆէվզի փաշա երէկ Ա. զօրաբանակի հրամանատարութեան պաշտօնատունը երթալով տեսակցեցաւ փոխ հրամանատար Մէհմետ փաշայի հետ, որ Պոլսոյ պաշտպանութեան գործը ստանձնած է։

.*. «Նէօլոգոս»ի գրածին համաձայն օտար մարտանաւերը գիշերները Այ—Սթէֆանոյէն մինչև Ոսկեղջիւր միթրայէօզ կրող փոքր շոգեմակոյկներ կը պտտցնեն։

Զ Ի Ն Ա Դ Ա Դ Ա Ր Ը

Պաշտօնական շրջանակներու մէջ կը կարծուի թէ Դաշնակից պետութիւնները պիտի նուազեցնեն իրենց զինադադարի պահանջները և զանոնք պիտի հաղորդեն Բ. Դրան։

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ՍԵՐՊԻԱ

Պուքրէշի թերթերը կը գրեն թէ Սերպիոյ և Աւստրիոյ միջեւ պատերազմը անխուսափելի է. ըստ անոնց Սերպիա որոշած է աւստրիական սահմանագլուխը փոխադրել Մանասթըր գրաւող իր զինուորները։ Միւս կողմէ Դանուբի Սերպ զօրաբաժինը զօրացած է 1912ի զինուորագրեալներով։

ՔԻՈՍԻ ԳՐԱՒՈՒՄԸ

Զրոյց կը շրջէր թէ երէկ Քիոսը գրաւուած է, հելլենեան նաւատորմիղին կողմէ։ Պաշտօնական տեղեկութիւն չկայ այդ մասին։

ՄԱՔՍ ՆՈՐՏԱՈՒԻ ՄԷԿ ՅՕԴՈՒԱԾԸ

Համբաւաւոր փիլիսոփայ քննադատ Մաքս Նորտաու յօդուածով մը խմբագրատուներով կը խօսի Պալքանեան պետութիւններու մասին որոնց արագ յառաջդիմութիւններ կը պարզէ քաղաքակրթական տեսակէտէն։

ՊԱՅԹՈՒՄ ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՄԷՋ

«Նէօլոգոս»էն.— Երէկ իրիկուն զրոյցի մը համաձայն Սելանիկի Կրանտ Օթէլը տինամիթով օդը հանուած է։ Այս օթէլին մէջ հելլէն սպաները հաստատուած էին։ Ցոյները այս պայթումին հեղինակը թուրքերը համարելով զանոնք ձերբակալած և չարչարած են։ Բայց զրոյցի մը համեմատ պոմպան ոչ թէ թուրքերուն այլ Պուլկարներուն կողմէ պայթեցուցուած էր։ Այս լուրը վերապահութեամբ կը գրենք կ'ըսէ նոյն թերթը։

ՕՏԱՐ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ ՄԱՔՐԻ ԳԻՒՂ

Մաքրի գիւղի առջեւ գտնուող «Ամբրալ» անուն զրահաւորին հրամանատարը Մաքրի գիւղի գայմագամին ծանուցած է թէ յիշեալ կողմը ցամաք զինուոր պիտի հանէ։

ՅՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԱԽՈՒՄԲԸ
ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ ՄԷՋ

Երէկ յոյն պատրիարքարանէն պատուիրակներ այցելեցին ֆրանսական դեսպանատան մէջ գտնուող Ամիրալ Ֆուրնիէին։ Պատուիրակները մեծ յարգանքներով և պատիւներով ընդունուած են։ Պատուիրակները Պոլսոյ բնակչութիւնը պաշտպանելուն համար ամիրալին յայտնած են պատրիարքին շնորհակալիքը։ Ամիրալը փոխադարձաբար շնորհակալութիւն յայտնելով ըսած է թէ անդորրութեան պահպանման համար խիստ միջոցներ ձեռք առնուած են։

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ՆՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ՊԻՏԻ ԱՌԱՋԱՐԿԵՆ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 23 Նոյ.— Ռիւթէրի գործակալութեան Սոֆիայէն կը հեռագրեն թէ Պուլկար Նախարարաց Խորհուրդը արտակարգ նիստ գումարած է Թուրքիոյ վերջին պատասխանին մասին խորհրդակցելու համար, որոշ նշաններէ կ'երեւի թէ Պուլկարիա աւելի հաշտարար դիրք մը պիտի բռնէ և պիտի փոխէ զինադադարի համար առաջարկած պայմանները։

.*. Կիսապաշտօն «Միր» թերթը հետեւեալը կը գրէ.— Եթէ մենք գիջեցանք կասեցնել այդ յառաջխաղացութիւնը, որուն գլխաւոր կէտ նպատակն էր Պոլիսը, և սկսիլ ուղեցինք հաշտութեան բանակցութիւններուն ոչ թէ քոլերայի կամ թուրք բանակը չկարենալ յաղթելու վախէն, ինչպէս որ միշտ յաղթեցինք անոր մինչեւ այսօր, այլ նոր ապացոյց մը եւս տալու համար աշխարհի մեր խոհեմութեան և մեր այն փափաքին թէ չյառաջանալ այնտեղ, ուր եւրոպական շահերը զիրար կը խաչաձեւեն և նաև խուսափելու համար այն բանէն որ ինչպէս Պալքանեան Խնդիրը, նոյնպէս քրիստոնեաներու ազատագրման հարցը եւրոպական խնդիր մը չդառնայ։ Թուրքերը պարտաւոր են գիտնալ սակայն և քանի որ անոնք Պոլիսը և իրենց Խալիֆայութիւնը կը պահպանեն, անոնք պարտաւոր են ամէն զիջում կատարել իրենց կացութիւնը փրկելու համար։ Ապա թէ ոչ, մենք մեզ ազատ կ'զգանք այն պատասխանատուութենէն որ կրնայ առաջ գալ իրերու այդպիսի ընթացքէն։ Այն ատեն մեր նպատակը պիտի ըլլայ Թուրքերը վերջնականապէս վտարել Եւրոպայէն։ Մենք կ'ընդունինք բանակցութեանց մտնել մի միայն մեծ պետութիւններու հանդէպ իբրև անուղղամիտ չդառնալու և անոնցմէ ոև է մէկը պատերազմի մէջ չքաշելու համար։ Բայց երբ ստիպուինք Պոլիս մտնել, կասկած չկայ որ նոր կորուստներէ վերջ կացութիւնը շատ աւելի տարբեր պիտի ըլլայ քան ինչ որ էր առաջ և թէ այն ժամանակ մենք չպիտի սահմանափակուինք ներկայ պահանջներով։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ
ԻԹԹԻՀԱՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՁԵՐԲԱԿԱԼՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

Իթթիհատական պարագլուխներու ձերբակալման պարագան մեծ յուզում պատճառած ըլլալով, խնդիրը քաղաքական հոլկայ դաւադրութեան վրայ է. որ ուղղուած էր ներկայ դահլիճի անդամներու և պաշտօնի վրայ գտնուող բարձրաստիճան անձնաւորութեանց կեանքին դէմ։ Այս գործին յաջողութեան համար յայտարարութիւնը տրուած են։ Կ'ըսուի թէ հանրապետական զրութեան մասին ծրագիր ալ պատրաստուած են և համամիտ եղողները ստորագրած են, կառավարութիւնը ձեռք ձգած է այդ յայտարարութիւնները և ծրագրերը, որոնց ներքեւ ստորագրող անձերը ձերբակալուած են։ Կը տեղեկանանք թէ կառավարութիւնը նկատի առնելով այս առթիւ տիրող յուզումը, այսօր կամ վաղը պաշտօնական յայտարարութեամբ մը պիտի լուսաբանէ խնդիրը։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՉԱՆԱԴԱԴԱՐԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Օսմ. Հեռ. գործակալութիւնը կ'իմանայ թէ Պուլար կառավարութիւնը անուանած ըլլալով իր պատուիրակները զինադադարի նախաշարիղ պայմաններուն վրայ բանակցութիւն կատարելու համար օսմ. կառավարութիւնն ալ բացի ընդհ. հրամանատարի փոխանորդ Նազըմ փաշայէն, իր կողմէ պատուիրակ նշանակած է Հանր. շինութեանց նախարար Րէշիտ փաշան, Պերլինի Օսմ. դեսպան Նիզամի փաշան, և սպայակոյտի պետ Հատի փաշան, որք բանակցութիւն պիտի կատարեն պուլկար պատուիրակներու հետ զինադադարի պայմաններուն վրայ, այն պարագային երբ պուլկար կառավարութիւնը չափաւորէ իր պահանջները։

ՕՍՄԱՆ ՆԻԶԱՄԻ ՓԱՇԱ ՊՈԼԻՍ Կ'ՈՒԳԱՅ

Պերլինի Օսմ. դեսպան Օսման Նիզամի փաշան վաղը Կ. Պոլիս կը ժամանէ։

ՎԻԵՆՆԱ, 23.— Հելլէն երկու թորփիլանաւեր Տրաճէն երկու մղոն հեռու տեղ մը բռնեցին Վիրմարկնոտ շոգենաւը, յուսալով անոր մէջ գտնել Իսմայիլ Քեմալ պէյը։ Բայց այս վերջինը արդէն ցամաք ելած էր այս նաւահանգիստը։

ՊԵՐԼԻՆ, 23.— Աւստրիական սպայակոյտի պետ զօրավար Շէմիա երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ իր գերման պաշտօնակցին՝ զօրավար Մոլթքէի հետ։ Աւստրեւգերման բանակը մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ այս ինչպէս նաև գերման կայսեր դահաժառանգ արհիդուքսին հետ ունեցած տեսակցութեան։

ՎԻԵՆՆԱ, 23.— «Ռայխսբօսթ» կ'իմանայ թէ Մեծ Դուքս Իշխան Նիքոլա Սրպալա գացած է դէմ կենալու համար Ջաւրին մօտ Մ. Սազոնոֆի քաղաքականութեան մասին։ Կ'ըսուի թէ Ջաւրը այս դիմումին հետեւանքով որոշած է զօրահանութեան սկսիլ։

ՍՈՖԻԱ, 22.— (Պուլկար հեռագր. գործակալութիւն) Երէկ Գանինոյ հիւանդներուն մէջ կը գտնուէր նաւակի յօդաշունէ բռնուած զինուոր մը, որ փոխեց սկսաւ։ Հիւանդը անմիջապէս կղզիացուեցաւ։ Մինչեւ որ բժշկականապէս հաստատուի քոլերա ըլլալը, պէտք եղած կանխազգուշական միջոցները ձեռք առնուեցան։

ՍՈՖԻԱ, 22.— Ցեղիոյս հելլէն դեսպան Մ. Բանաս վաղը Աթէնք կը մեկնի։

ԲԱՐԻԶ, 23.— Վարչապետ և արտաքին գործոց Նախարար Մ. Բուանքարէ խորհրդարանի նրբանցքներուն մէջ յայտարարած է թէ թոյլ չպիտի տայ որ փակուի խորհրդարանական նստաշրջանը առանց յայտարարութիւն ընելու արտաքին կացութեան եւ վերջին շաբաթներուն Ֆրանսայի կատարած դերին վրայ։ Սխալ է թէ Մ. Բուանքարէ միջամտած ըլլայ աւստրեւհունգարական հիւպատոսներու նկատմամբ։ Մ. Բուանքարէ զբաղած է միայն գրաւուած վայրերու ֆրանսական հիւպատոսներու վիճակով, որոնց իրաւունքները վնասուած են քաղաքերթ (?) ջնջումով։ Միմիայն այս խնդրին վրայ է որ տեսնուած է Մ. Բուանքարէ Բարիզի սերպ դեսպանին հետ։

ՎԻԵՆՆԱ, 22.— Պէլկրատէն կը տեղեկացնեն թէ Սերպերը գրաւած են Տէպրէն, ու պիտի քալեն Տուրացոյի (Տրաճ) վրայ։

ԲԱՐԻԶ, 22.— «Թան» Պէլկրատէն կ'իմանայ թէ Բրիզրէնտի Աւստրիական հիւպատոսին խնդիրը կարգադրուած է շնորհիւ Մ. Բուանքարէի Բարիզի Սերպ դեսպանին մօտ կատարած բարեկամական միջամտութեան։

ՎԻԵՆՆԱ, 23.— Զրոյց կը շրջի թէ մինչեւ այսօր չորժման մէջ դրուած են Ակրամի, Քրաքովիայի, Եոզեֆշտատի և Թէմեշվարի զօրաբանակները։ Կը հաստատեն նաև թէ կայսերական երկու զօրաբաժիններ համախմբուած են։

ՊԷԼԿՐԱՏ, 23.— Մամուլը կը շարունակէ բուռն ոճով խօսիլ Աւստրեւհունգարիոյ դէմ։ Պաշտօնական շրջանակներուն մէջ բնաւ չեն քաշուիր յայտարարելու թէ պատրաստ են պատերազմելու Աւստրիոյ հետ։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆԸ
22 Նոյմ. 1912

Ֆրանսական Ռանթ	91.36
Օսմանեան Միաց.	91.—
Օսմ. Երկաթուղի	91.31
Պանք Օթոման	91.23

ՏՔԹ. Գ. ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՆԵՐՔԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

[illegible]

[illegible]

ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՅ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ԳԱՐԹԱԼ

Եօթնամեայ Խօսալի

Հինգերորդ տարեշրջան

Վարժարանս Նոր տարեշրջանէն սկսեալ Խօսալի վզրածուած ըլլալով, դասարաններու կազմութեան համար այժմէն արձանագրութիւն բացուած է մայրաքաղաքիս և շրջականերու, ինչպէս նաեւ գաւառացի աշակերտներու համար: Կրթական ծոխ ծրագրի մը համաձայն Մեծ խնամքով կ'աւանդուին Հայերէն, Թուրքերէն Ֆրանսերէն և Անգլիերէն՝ իրենց իսկ սեպհական լեզուով և խօսելու վարժութեամբ (բռաթիք), Նոյնպէս գիտութիւնները և ուսմանց անհրաժեշտ բոլոր ճիւղերը, Մասնաւորաբար վաճառականութիւն, տոմարակալութիւն, մնտեսական և առեւտրական գիտելիք: Իսկ աղջիկներու համար տնտնագործութիւն, կար և ձեւագիտութիւն տեսական և գործնական:

Գիշերօթիկները կը վայելեն մայրական խնամք, կանոնաւոր հողածութիւն և ընտիր սնունդ՝ առողջապահիկ պայմաններով, Շէնք ընդարձակ, գեղեցկադիր և օդաւէտ ընդարձակ պարտէզով:

Հիմնադիր Տնօրէն
ԳԱՌՆԻԿ ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

ԴԵՂԱՐԱՆ

ՄԻՀՐԱՆ ԳԱԼԻՄՔԵԱՐԵԱՆ

Բերա, մեծ փողոց Աղա ճամիի դիմացի կարգը, Թիւ 117

Երկար տարիներէ ի վեր ունեցած փորձառութեննէս լիապէս համոզուած եմ որ Դեղարան մը կրնայ յաջողիլ այն պարագային՝ երբ ուղղամտութիւն, ճշտապահութիւն և աչալուրջ հսկողութիւն կը տիրեն ամէն գործառնութեանց մէջ, փութալու համար հիւանդին ապաքինումը:

Կը մաղթեմ որ երբեք չհիւանդանաք, բայց եթէ երբեք պէտք ունենաք « և է դեղագրի մը պատրաստութեան, հաճեցէք դիմել մեր նոր Դեղարանը, ուր պիտի գտնէք արուեստին ամենանուրբ պահանջումներուն համաձայն դեղերու խղճամիտ պատրաստութիւն գեղերուն ամենէն աժանը:

Անձնապէս ալ համոզուելու համար այս ճշմարտութեան, կը բաւէ անգամ մը միայն այցելել դեղարանս:

Մեր գաւառացի հայ ազգակիցներուն դարմանումի համար մասնագէտ առաջնակարգ բժիշկներու պէտք ունեցողներուն ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի երբ դիմեն մեր դեղարանը:

Զուիցերիական պատուասալի ժամանում շաբաթը 2 անգամ.

Տրամադրելի վկայեալ հիւանդապահուհիներ

Փոխ առնելու մէջ յարգոյ հասարակութեան մօտ գտած ընդունելութենէն քաջալերուած, սկսած եմ «եւրոպական» կեդրոններէ ուղղակի բերել տալ դեղերու մթերքը:

ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

„ՄԱՆՉՈՒՄԷ"Ի ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՆՐ.- ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

«Մանչումէ»ի տնօրէնութիւնը դիւրութիւն մը տալու համար ժողովուրդին «Հանրային Գործակատարութեան ընկերութիւն» անուամբ ընկերութիւն մը կազմած է կարող օրէնսգէտ և ձեռնհաս անձնաւորութիւններէ բաղկացած, որ կ'ստանձնէ թէ Պոլսէն և թէ գաւառներէն յանձնարարուած դատական փոխանորդութիւնները, դատական և վարչական հետապնդումներ, գինուորագրութեան վերաբերեալ գործողութիւններ, թէմէթթիւի և կալուածական տուրքերու ջնջումները, դրամական փոխառութեան և առուծախի կալուածական միջնորդութիւնները, մենաշնորհի խնդրանքները, վաճառատուններու պաշտօնեայի մատակարարութիւնը խիստ դիւրամատչելի վարձքով և կատարեալ ողջամտութեամբ:

Դիմել Պապ Ալի ճամբէ՛ն «Մանչումէ»ի խմբագրատան Հանրային Գործակատարութեան Ընկերութեան տնօրէն Ծ. Թոքաթլեան էֆ.ին:

ԱՐԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ՄԻԱՅՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

ԱՆՈՐ ՈՐ ԿՈՐՍՆՑՈՒՑԷՐ Է ԻՐ ՖԻԶԻՔԱԿԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՆՈՆՑ ՀԱՄԱՐ ՈՐՈՆՔ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՆ ԱՆԿԱՐՈՂՈՒԹԵՆԷ, ես պատրաստած եմ դեղ մը, որ կը բերէ ուրախութիւն և յոյս: Ես ունիմ հրաշալի դարման մը անոնց համար որոնց ջիղերը բոլորովին քայքայուած են գէշ ունակութիւններու հետեւանքով կամ աննպաստ պարագաներու ազդեցութեան տակ: Որպէս «ԱՄՐԻԹԱ» դարմանին հնարիչը՝ ես պարտք կը սեպեմ հնարաւորութիւն տալ ամէն մէկ անկարող և ջղային մարդոց փորձել զայն բոլորովին ձրիաբար, և երջանկութիւն անոնց որոնք լռելեայն կը տառապին:

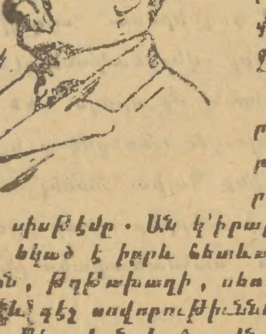

Իմ դարմանս թարիք մըն է ամենուն, որովհետեւ ան կը վերականգնէ առողջութիւնը և ոյժը, բայց մանաւանդ պիտանի է հոն՝ ուր պէտք կայ զօրացնելու սեռական գործարանները, դարմանելով ամբողջ ջղային սիսթէմը: Ան կ'իրարկուի մեծ յաջողութեամբ հոն ուր անկարողութիւնը երեւան եկած է իբրև հետեւանք ոգելից ըմպելիներու, ծխախոտի չարաչար գործածութեան, Թղթախաղի, սեռական չափազանցութիւններու, ինչպէս նաեւ այնպիսի ծածուկ[illegible] գէշ սովորութիւններու որոնք վնաս կը պատճառեն սեռական կարողութեանը: Սեռական և ջղային սիսթէմի վրայ վնասակար ազդեցութիւն գործող գէշ սովորութիւններու Թուին կը պատկանի նաեւ Թանձր թէյի կամ սուրճի չարաչար գործածութիւնը, մնունդի պակասութիւնը, ևայլն: Անոնցմէ շատերուն, որոնք թէև այժմ կանոնաւոր կեանք կը վարեն, բայց լռելեայն կը տառապին պատանեկութեան սխալներէ, իմ դարմանս շուտով կու տայ այն երջանկութիւնը, որուն կը ձգտին ա[illegible] բուռն կերպով:

«ԱՄՐԻԹԱ»ն պիտանի է ամէն տարիքի մարդոց համար:

«ԱՄՐԻԹԱ»ն ազդիչն է ապաքինման:

ԿԸ ՂՐԿՈՒԻ ՁՐԻԱԲԱՐ

Ան ուժ կու տայ սեռական գործարաններուն, Նոր կենսականութեան մը համար: Այն անհաճոյ նշանները, որոնք երեւան կուգան անկարողութեան հետեւանքով, բոլորովին կ'անհետանան, չի մնար այլեւս ծանրութիւն մը գլխուն մէջ, անհանգիստ քուն, տուգութիւն կը ներշնչէ: Ով որ յուսահատութեան մէջ ինկած է, կրնայ գրել ինձ, կատարելապէս վստահ ըլլալով թէ ես պիտի ղրկեմ իրեն այն դարմանը որ նորէն ոյժ և կարողութիւն պիտի պարգեւէ իրեն: Այդ դարմանին գործածութեան շնորհիւ գուք ձեզ 10էն 30 տարի աւելի երիտասարդացած պիտի զգաք: Ով որ իրեն դիմէ կրնայ վստահ ըլլալ թէ [illegible] մը գործքի վերաբերումի մը պիտի հանդիպի իմ կողմէս: Պէտք է միայն Նամակ մը գրել, ներփակելով երեք հատ մէյմէկ դահեկանոց Նամակադրոշմ (փուլ) թղթատարի ծախքերու համար: Ես կը ղրկեմ փորձի համար «ԱՄՐԻԹԱ», խնամքով փաթթուած, այնպէս որ ոչ ոք կրնայ իմանալ թէ ինչ է ձեր ստացածը: Ինձ ուղարկուած բոլոր նամակներուն գաղտնապահութիւնը կ'ապահովեմ:

Մի՛ յապաղէք և արհամարհանքով մի՛ վերաբերիք դէպի իմ առաջարկս, այլ փութացէք օգտուիլ պատեհ առիթէն, դարմանուելու համար:

Թարթէր կ'ըսէ. «Այլեւս մի՛ տառապիք, գրեցէ՛ք ինծի, և կը ստանաք այն ինչ որ կը փնտռէիք»: Հասցէ՝

ԿՕՐԱՆԻՕ ԹԱՐԹԷՐ. Հասուած. Թիւ 5. Ղալաթիա, Մէհմէտ Ալի փաշա խան, 4, Կ. Պոլիս:

Սպիտակ Դեղարան

Գ. ՀԱՃԵԱՆ

ՍԻՐՔԵՃԻ ԳԱԶԸ-ԱԼԻԻ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

[illegible]

[illegible] 80 42

ՏՈՔԹ. ԹԱՇՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱՐՑԱԽՏԻ, ՍԵՌՆԴԱՄԲԶԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՇԿԻ ԱԽՏԵՐՈՒ

[illegible]

[illegible] (606)[illegible] ՍԱԼՎԱՐՍԱՆԻ ՆԵՐԱՐԿՈՒՄՆԵՐՈՎ ԵՒ ԱՅԼ [illegible] [illegible]

ՏՈՔԹՈՐ ԵԴՈՒԱՐԴ ՇԱՀՊԱԶ

ՍԱՍՏԿԱԳՈՅՆ ԱԽՏԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

[illegible]

ՊՐԻՆՁԻ ՏԱՐՐԻ ՊԷԼԼՏԻՑԻՑԷՆ

Մէճբուրիյ կազայի օսմանիյէ ինթիյաճըթը իչուն պիրինճի տայիրէլի պէլէտիյէյէ իտի սայիտ ադհատս էրպապը համիյէթ Թարաֆլարընտան իանէ վէ ինտա իտիլէճէք գուրպան տէրիլէրիյէ պույնուզլարընըն լյոր մէզպիւրին իգինճի կիւմիւ պիլմիւզայէտէ ինալէ գաթիյէսինին իճրասըյլա ֆիրուխթը մուգարրէր օլտուղունտան իւթիրայա թալիպ օլանլարըն թէէմինաթ աղչէլէրինի միւթաահըպլէն նէւմը մէզքիւրտէ վէվալի սաաթ պիրտէ Մէրճանտա քային պիրինճի տայիրէի պէլէտիյէյէ մէրջեվլինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր: 5 Թէշր. սանի 328

ՋՐԻ ԴԱՍ

[illegible]

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

ՏՈՔԹ. Ի. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

1903 [illegible]

[illegible]

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Բերա, Թագսիմի Ֆրանսական հիւանդանոցին առջեւ, Թիւ 9 Վոյվոտ Զէյմէ ճամբայէն

ՏՈՔԹ. Արամ Ոսկեան

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԹՈՔԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ

Հիւանդութեանց

[illegible]

ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ ԹՈՎՄԱՍ

ԹԱՆՁՆԱԿԱՏԱՐ

[illegible]

Հասցէ՝ Կ. Պոլիս, [illegible] Թիւ 9 կամ Եէնի-Գարու, [illegible] Թիւ 5

[illegible]

Օսմ. Առեւտր. Ընկերութիւն

شركت تجاریهٔ عثمانیه

SOCIETE ÇOMMERCIALE OTTOMANE

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100,000 ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՈՍԿԻ

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Կ. ՊՈԼԻՍ

[illegible]

ԴՐԱՄԵՆԵԱԿՆԵՐԸ ԲԱՑ ԵՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԿԵՐՊՈՎ

ՍԻՐՔԷՃԻ, ԳԱՀՐԻՄԱՆԶԱՏԷ ԽԱՆ

[illegible]

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

[illegible] 25 [illegible]

[illegible]

ՏՔԹ. Գ. ՍՈՒՐԵԱՆ

Բժիշկ Ֆրանսական Հիւանդանոցին և Նախկին Տնօրէն-Բժիշկ Ֆրանկախտի հիւանդանոցին

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Ֆրանկախտի, արանց և կանանց ծննդամիզական և վիրաբուժական հիւանդանոցին

ԱՌԱՋԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՁՐԻ

Իր երկար փորձառութեան շնորհիւ կարող է կարճ ժամանակէն բուժել ամենահին ջերմամիզութիւնը (կոնթմիլիթէօ) Ֆրանկախտը, սեմնահոսութիւնը, առնական կարողութիւնը, ի հարկին ելեքտրաբուժութեամբ և Սէրօմի ներարկումով:

Նոյնպէս կանանց արգանդի հիւանդութիւնները, դաշտանի խանգարումները, հոսումները և արանց դժուարամիզութիւնը, բրօսթաթ և միզմանի հիւանդութիւնները և քարերը (աւազախտ) կը բուժէ իր նորահնար գործիքներու միջոցաւ, կատարելով անհրաժեշտ վիրաբուժական գործողութիւնները:

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 1-6 (Ը. Ե.) Պաղչէ Գափու Համիտիյէ-Մէսլիչի դէմ Խթիսճեան գեղարանի վերի յարկը իր մասնաւոր սրահին մէջ:

ԳՈՐԾԱԿԱԼ

Ազ Շէհիրի մեր նոր գործակալն է Ցարութիւն էֆ. Խաչխաչեան, որուն պէտք է դիմել բոլոր հաշուական խնդրոց և «Մանչումէ»ի բաժանորդագրութեան համար:

ԳԱՂՒԱԿԱՆ ՍԻՒՏԻ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄԷՆ ԲՈՒԺՈՒՄ

Տքթ. Յ. Ուղուրլեան

Բրօֆէսէօր Էրլիխի վերջին անգամ գտած 606 Սալվարսան դեղերով կատարելապէս կը բուժէ հին և նոր գաղիական ախտերը, միմիայն մէկ ճնշմէքսիոնով. Նաեւ կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ջերմամիզութեան, միզամանի և երիկամունքի և բրօսթատի հիւանդութիւնները, ինչպէս նաեւ առնական անկարողութիւնն բոլորովին նոր մեթոտներով: Իրեն դիմող հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր իր գործատեղին, Սիրքէճի, Բրանվէյի ճամբուն վրայ Փէպլիս լուսանկարչատան առաջին յարկը:

Ծանօթ.— Ամէն տեսակ գործողութիւններ մեղանցքի և արգանդի հիւանդութեանց մանաւոր խնամք:

Տքթ. Տիգրան Թաթոյ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԱԽՏԵՐՈՒ

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, Շիշլի, Օսման պէյի գազինօին մօտ, Նամեան աբարթըմանի իր յարկաբաժնին մէջ

Արանց և կանանց ինչպէս նաեւ տղայոց ամենագէշ հին և նոր ախտերը, ստամոքսի, աղիքներու, երիկամներու, որոտ նաայն հիւանդութիւնները անգլիական և ամերիկեան նորագոյն մեթոտներով կը դարմանէ: Ֆրանկախտը և անոր հետեւանք բոլոր յամառ հիւանդութիւնները «Սալվարսան»ի և բոլորովին նոր դրութեամբ «Սօամին»ի ներարկումներով կը տուժէ բուժէ առանց ո'և է ցաւի և առանց վնասումի արգելք ըլլալու:

Որպէսզի ո և է մէկը չի վարակուի Թէֆոյով և Քոլերայով, վերջերս Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ հնարուած, կիրարկուած և յաջողութեամբ պսակուած նորագիւտ միջոցներով պատուաստում ալ կը կատարէ:

Ուրբաթ օրերը մինչեւ կէս օր ձրի:

ԿԷՃԻՔ ՓԱՇԱ, ՊԱԼԻ ՓԱՇԱ ԽՕՋԱՅԻՆՈՒ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

ՎԱՀՐԱՄ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

[illegible] ՄԻՋԱՏԱՐԵԱՆ [illegible]

ԿԸ ԲՈՒԺ ՆԳՄ ՄԸ ՓՈՐՁԵՑ

ԳԻՆԵՐԸ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԵՆ

ԾԱՆՕԹ.— Այս դեղարանը կը յաճախեն փորձ ու կարող բժիշկներ և կը դարմանուին հիւանդներ մասնաւոր սենեակի մը մէջ: [illegible]

[illegible]

[illegible] Դեղարանիս տնօրէն

ԱՂԻ

ՅՕԴԱՑԱՒԵՐԸ ՌՈՒՄԱՏԻԶՄԻՆՈՎ

ՊԷՏՔ Է ԴԱՐՄԱՆԵԼ

Բաղաքական Բժշկական և Ընդհանուր Առողջապահական Ժողովէն արտօնեալ

Շատ մը երեւելի բժիշկներէ գործածութիւնը յանձնարարուած և ազդեցութիւնը բժշկական գիտութեան մը աներկբայ եղող «Րիւմաթիզմին»ը դրսէն գործածելով ընդհանուր յօդացաւերը (հին և երկարատեւ, նոր, յօդուածակին, ջղային և զուտ ոսկրաջղային) ցաւերը յաջողութեամբ կը դարմանէ:

Տարիներով այս հիւանդութիւններէն տառապողները «Րիւմաթիզմին»ին մէկ շիշին գործածութեամբը անգամ անոր գերազանց ազդեցութիւնը պիտի տեսնեն:

ՇԻՇԸ 7 ԴԱՀԵԿԱՆ Է

Արտօնատէր՝ դեղագործ Ցակոբ Ս. Ուրկանճեան Պաֆրա, Պոլսոյ կեդրոնատեղին է Գալթադճեան դեղավաճառանոցը: Գաւառներէն յանձնարարութիւնները 2 ղրուշ փոստի ծախքով միայն կ'ընդունուին:

ՄԵՐ ԳԱՒԱՌԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԸ

Բազմիցս խնդրեցինք մեր գաւառացի բաժանորդներէն որ փութան մեզի հասցնել իրենց բաժնեգինը, և սակայն, պարտաճանաչներուն քով տակաւին կը գտնուին նաեւ անպարտաճանաչներ, որոնք խուլ ականջ կ'ըլլան և անվճար կը թողուն իրենց բաժնեգինը, առանց նկատի առնելու այն ծանր դժուարութիւնները որոնց տակ ընկճուած ենք մենք այստեղ: Օրը օրին իրենց թերթ հասցնելու համար կը յիշեցնենք մեր այդ անպարտաճանաչ բաժանորդներուն որ առկա վերջին ազդարարութիւնն է, և թէ պիտի դադրեցնենք իրենց թերթը, եթէ անմիջապէս փութան պարտքերնին վճարել: Զմոռնան նաեւ որ թերթը դադրեցնելով հանդերձ ձեռք չպիտի քաշենք մեր պահանջէն և ամէն միջոցով պիտի աշխատինք զայն գանձելու: